

Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022]

Име на проектот: **Изработка на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе**

Финансиран од: **Генерален Секретаријат при ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

Поддржано од:

Нарачател:

Организација на жените на општина Свети Николе, Свети Николе

ул. Ленинова бр. 1, П.Фах 13, Свети Николе

www.womsvetnikole.org.mk

Изготвил:

Гесталт Солутионс д.о.о.

ул. Христијан Карпош бр. 57, Штип

www.gestaltsolutions.com.mk

Изготвено:

Свети Николе, Ноември 2016

Стратегијата за Локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022] е изработена за потребите на општина Свети Николе, во рамки на проектот „Изработка на стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе“, финансиран од страна на Генералниот Секретаријат на Влада на Р. Македонија.

СОДРЖИНА

I.	Вовед - поздрав од Градоначалник	4
II.	Резиме	5
III.	Методологија за изработка на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе	7
IV.	Општина Свети Николе	11
4.1.	Историјат на општина Свети Николе	11
4.2.	Население и структура	12
4.3.	Природни ресурси и убавини	15
4.3.1	Климатски карактеристики	16
4.3.2	Хидролошки карактеристики	17
4.3.3	Земјишна структура	17
4.3.4	Минерални води	18
4.3.5	Природни (рудни) богатства	18
4.3.6	Флора и вегетација	18
4.3.7	Фауна	19
4.3.8	Шуми	20
4.3.9	Градини	20
4.4.	Локален економски развој	21
4.5.	Земјоделие - развиеност и ресурси	23
4.6.	Пазар на труд	26
4.7.	Наука и образование	27
4.7.1.	Предучилишно образование	27
4.7.2.	Основно образование	27
4.7.3	Средно образование	29
4.7.4	Високо образование	32
4.8.	Здравство и социјална заштита	33
4.9.	Култура, спорт и рекреација	34
4.9.1	Општинска установа Народен Музеј	34
4.9.2	Археологија	35
4.9.3	Верски објекти	36
4.9.4	Цркви и манастири во градот	36
4.9.5	Спортски живот во општина Св. Николе	38
4.10.	Локална самоуправа	40
4.11.	Општински услуги	42
4.12.	Урбанизам и просторно планирање	43

4.13.	Локална инфраструктура	46
4.13.1	Патишта и сообраќај	46
4.13.2	Водоснабдување	47
4.13.3	Снабдување со електрична енергија	48
4.13.4	Телекомуникации	49
4.13.5	Управување со отпад	49
4.14.	Општинска соработка	50
4.14.1	Соработка со други општини	50
4.14.2	Изготвени стратешки документи	51
V.	Целни групи и крајни корисници на Стратегијата за локален економски развој на општина Свети Николе	52
VI.	Клучни чинители за Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе	54
6.1	Клучни чинители на локално ниво	54
6.2	Клучни чинители на регионално ниво	59
6.3	Клучни чинители на национално ниво	60
VII.	Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе	77
7.1	SWOT Анализа на општина Свети Николе	77
7.2	Цели на Стратегијата за локален економски развој на општина Свети Николе	85
7.3	Визија и мисија на општина Свети Николе	86
VIII.	Акциски план на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022]	87
8.1	Анализа на спроведено истражување	87
8.2	Приоритетни мерки на Акциски план на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022]	91
8.3	Предлог активности во рамки на Акциски план на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022]	92

I. ВОВЕД - ПОЗДРАВ ОД ГРАДОНАЧАЛНИК

Вовед

Да се биде градоначалник на релативно мала општина, како што е Општина Свети Николе претставува огромна чест, но и голема одговорност. Во периодот што ни претстои ќе се соочиме со многу предизвици што ќе ги решаваме системски и ефикасно за граѓаните на нашата општина. Со силна посветеност ќе ги решаваме предизвиците од сите области на општественото живеење во нашата општина и ќе работиме напорно и транспарентно за да ја зголемиме довербата на граѓаните во општинската администрација. Како градоначалник си земав за задача да ја искорениме разликата помеѓу општествените слоеви, да ги решиме проблемите со инфраструктурата и да ја направиме општина Свети Николе модерна, европска општина за сите граѓани.

Со силна посветеност ќе почнеме од најгорчливите проблеми на нашите граѓани, а тоа се решавање на елементарните услови за живот како: изградба на канализација за сите селски населби и реконструкција на фекалната канализација за дел од градот, реконструкција и модернизација на градскиот пазар, изградба и реконструкција на неколку улици и патишта со цел поврзување на нашата општина со главните регионални и магистрални патишта, подобрување на услугите во делот на социјална заштита преку низа проекти поддржани и иницирани од општината, изградба на Младински културен центар, подобрување на условите за учениците во училиштата, изградба на нов Градски базен, реконструкција на неколку Пензионерски домови за пензионерите и уште многу проекти со кој ќе постигнеме подобрување на животниот стандард на нашите граѓани кои секогаш ќе ни бидат во прв план со своите барања.

Од друга страна од голема важност за напредок на општина Свети Николе е развојот на економијата и отварање на нови работни места со цел да го спречиме иселувањето на младите и да го подигнеме стандардот на сите заедници. За таа цел ќе ги пратиме светските трендови за привлекување на нови инвеститори преку отворање на индустриски зони со поволности за потенцијаните инвеститори.

Ќе ги искористиме потенцијалите кои ги поседуваме, како искористување на сончевата енергија, енергијата на ветерот и сите обновливи извори на енергија за создавање на електрична енергија, притоа водејќи сметка за здрава животна средина.

Како Градоначалник, ќе бидам силно посветен на реализација на клучните приоритети во насока на подобрување на животниот стандард на сите граѓани, спречување на миграција на младите, решавање на инфраструктурните и комунални проблеми, развој на економијата, креирање на поквалитетно образование, здравство и социјална заштита за моите сограѓани, развивање на спортот, промоција на општината преку културата, како и транспарентна и ефикасна работа на јавната администрација.

М-р Сашо Велковски

II . РЕЗИМЕ

Стратегијата за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022] е изработена во рамки на проектот „**Изработка на стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе**“ имплементиран од страна на Организацијата на жени на општина Свети Николе, а финансиран од страна на Генералниот секретаријат на Влада на Р. Македонија.

Оваа Стратегија има за цел подобрување на животните услови на граѓаните на општина Свети Николе, зајакнување на капацитетите на приватниот сектор од општината, обезбедување информации кои ќе придонесат кон остварување подобрен пристап до финансиски и нефинансиски услуги за жителите и компаниите од општината, како и обезбедување поддршка и помош во организацискиот развој на компаниите од регионот и имплементација на активности за зајакнување на капацитетите на бизнис секторот.

Целни групи на Стратегијата за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022] се: жителите на општина Свети Николе, здруженијата на граѓани, невладини организации и организации за поддршка на приватниот сектор со седиште во општина Свети Николе, приватниот сектор (микро, мали, средни и големи компании) од општина Свети Николе, занаетчии и трговци поединци, претприемачи (тековни и потенцијални), регионални стопански комори и асоцијации со седиште во општината, како и организации и здруженија на физички и правни лица со седиште во општина Свети Николе.

Во рамки на Стратегијата изготвен е Акциски план за периодот 2018-2022 кој вклучува 6 основни стратешки цели, како и специфични цели и предлог активности во рамките на секоја од шесте стратешки цели:

1. Унапредување на земјоделието и земјоделското производство во општина Свети Николе
2. Подобрување на позицијата на општина Свети Николе во поглед на туризмот
3. Унапредување на квалитетот на образованието во општина Свети Николе
4. Унапредување на локалната економија преку локален економски развој
5. Промоција на претприемништво и поддршка на приватниот сектор во општина Св. Николе
6. Заштита на животна средина во општина Свети Николе.

Успешната имплементација на оваа Стратегија ќе придонесе кон остварување на визијата за општината: **„Општина Свети Николе е современо и квалитетно место за живеење за локалното население во сите сфери на општествениот живот и основен двигател за напреден и одржлив социо-економски и културен развој во регионот и пошироко“**.

Успешната имплементација на оваа Стратегија ќе придонесе и кон остварување на мисијата на општина Свети Николе - **Обезбедување на сите неопходни услови за современо и високо квалитетно место на живеење за сегашното и идно локално население на општина Свети Николе.**

III. Методологија за изработка на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022]

Изготвувањето на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022] ги опфати следниве клучни чекори:

1. Деск истражување – преглед на информации и извори на информации изготвени за општина Свети Николе и Вардарскиот плански регион;
2. Теренско истражување;
3. Реализирање на 2 фокус групи со вработени во локалната администрација, државни институции и јавен сектор;
4. Идентификување на клучните актери / чинители во општината;
5. Имплементација на 3 работилници за идентификување и дефинирање на мисијата, визијата на општина Свети Николе, утврдување на стратешките приоритети по области и цели кои го дефинираат развојот на општината;
6. Дефинирање на приоритетните мерки на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022]
7. Изготвување на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022].

1. Првата активност во изготвувањето на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022] беше спроведување на деск истражување, односно преглед на информации и извори на информации изготвени за општина Свети Николе и Вардарскиот плански регион, регионални и национални стратешки документи, студии, закони и законски акти кои важат за територијата на Р. Македонија. Оваа активност опфати деск истражување со дескриптивна метода со цел преглед на информации и извори на информации како: програми, акциски планови, комуникациски стратегии изготвени во/за општина Свети Николе и Вардарскиот плански регион, регионални и национални студии, закони и законски акти кои важат за територијата на Р. Македонија.

Во рамките на имплементираното деск истражување беа анализирани следниве документи:

1. Акционен план за социјална заштита на општина Свети Николе
2. Водич за инвеститори во Вардарскиот плански регион, Центар за развој на Вардарски плански регион
3. Збирка на индустриски зони во Вардарскиот плански регион, Центар за развој на Вардарски плански регион
4. Кон Стратегија за управување со водни ресурси, Еколошко друштво „Изгрев“, Свети Николе
5. Локален акционен план за вработување на општина Свети Николе (2009 - 2010)
6. Локален еколошки акционен план за општина Свети Николе
7. Локална Стратегија за млади на општина Свети Николе (2011-2015), Агенција за млади и спорт, СЕГА
8. Малите бизниси се нашиот приоритет Европа е добра за МСП, МСП се добри за Европа, Европска Комисија - Генерален Директорат за претпријатија и индустрија
9. Општински образовни политики на општина Свети Николе, Општинско тело за образование на општина Свети Николе
10. Пакет предлог-мерки за подобрување на конкурентноста на Македонската економија Национален совет за претприемништво и конкурентност
11. Програма за развој на Вардарскиот плански регион (2015 – 2019), Центар за развој на Вардарски плански регион
12. Програма за работа на мрежата за инклузивен развој на Вардарскиот плански регион – „Користејќи иновативен пристап да направиме разлика“, Центар за развој на Вардарски плански регион
13. Програма за конкурентност, иновации и претприемништво за 2015 и 2016 година - Министерство за економија
14. Профил и Стратегија за локален развој на општина Свети Николе
15. Регионите во Република Македонија, 2015 година, Државен завод за статистика
16. Регионална Програма со предлог-акциски план и комуникациски план за развој и поддршка на приватен сектор во координација со другите ентитети во Вардарски плански регион (2016-2021), Центар за развој на Вардарски плански регион и Гесталт Солутионс д.о.о., Штип
17. Студија за развој на туризам во општина Свети Николе [2017-2021], Гесталт Солутионс д.о.о., Штип

18. Стратегија за промоција и маркетинг на Вардарскиот плански регион 2011–2015.

2. Теренското истражување кое се спроведе на примерок од 120 жители на општина Свети Николе беше втората активност која беше имплементирана во рамките на процесот на изготвување на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022]. Истото беше спроведено во месец Септември, 2016 година и опфати примерок составен од најразлични категории на жители на општина Свети Николе, со подеднаква застапеност на лица од машки и женски пол, вработени и невработени жители на општината, жители на урбаните и руралните делови од Свети Николе и сл.

3. Следење на дискусија на 2 фокус групи сочинети од вработени во локалната администрација, државни институции и јавен сектор, беше следната активност во рамките на изготвувањето на Стратегијата. За време на работата со овие 2 фокус групи беше презентирана анализата од спроведено анкетно истражување за потребите на изготвувањето на Стратегијата и за проблемите на локално ниво при што, во продолжение, присутните учесници беа повикани да дадат свои мислења, сугестии, препораки и предлози за приоритетите кои треба да бидат вклучени во Стратегијата за локален економски развој на општина Свети Николе. Секоја од двете фокус групи беше сочинета од десетина партиципанти.

4. Следна активност во креирањето на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022] беше идентификување на клучни актери / чинители во општина Свети Николе при што беа детектирани клучни чинители на локално (општинско), регионално и национално ниво.

5. Следна имплементирана активност во рамки на развивањето на Стратегијата беше имплементација на 3 работилници за идентификување и дефинирање на мисијата, визијата на општина Свети Николе, утврдување на стратешките приоритети по области и цели кои го дефинираат развојот на општината. На работилниците присуствуваа 20 - 25 учесници од различни целни групи (вработени во локалната самоуправа, претставници од државни институции/јавен сектор, претставници на бизнис сектор, невладини организации, граѓани). Целта на овие работилници беше да се идентификуваат и дефинираат мисијата, визијата на општина Свети Николе, да се утврдуват стратешките приоритети по области и цели кои го дефинираат развојот на општината, да се дефинираат индикаторите за успешност според кои ќе се мери напредокот во одредена област, да се обезбеди цврста поврзаност на стратешкиот план и буџетот на локалната самоуправа, односно планираните расходи и приходи.

6. Во следната фаза од креирањето на Стратегијата беа дефинирани приоритетните мерки во рамките на Акциониот план на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022], односно беа формулирани практични решенија за предизвиците со кои се соочуваат различните сектори во општина Свети Николе.

7. По имплементирањето на погоре наведените активности се премина кон изготвување на самиот документ Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022] со Акциски план составен од приоритетни мерки и предлог активности.

IV. Општина Свети Николе

4.1. Историјат на општина Свети Николе

Свети Николе како населба датира уште од античкиот период, а во самиот град се најдени артефакти дури и од далечниот неолит. Првобитно населбата била лоцирана североисточно од денешната црква „Свети Стефан“, но поради мочурливото земјиште и несоодветните услови за живот, кон крајот на 3 век пред н.е. населбата била дислоцирана на десната страна на денешната Светиниколска река, во месностите: Рудина, Свети Спас и денешно Рецко маало во градот. Најверојатно старото име на населбата било Пробатон, што околу седмиот век било променето во Овче Поле.

Во средновековните пишани извори Овче Поле како населба (со тврдина во него) и како област се споменува во 13 век. Во 1246 година Никејската војска, покрај другите места во Македонија, го завзела и Овче Поле. Во вековите подоцна, како и тие претходно, многу владетели ја менувале власта врз оваа огромна македонска котлина.

Во 1292 година во населбата која сеуште го носи името Овче Поле, била изградена црквата посветена на чудотворецот Свети Николај, а многу веројатно е дека за оваа градба влијание имала уште постара црква посветена на чудотворецот. Населбата Свети Никола се споменува и во записи од 14 век, но и вековите подоцна. Во пописниот тапу дефтер на Кустендилскиот санџак од 1570 година, денешно Свети Николе е именувано со Исви Никола. Во пописниот лист се регистрирани две маала – бузук, големо и кучук, мало маало, како и посебно село Свети Никола. Трите населби броеле 317 семејства со околу 1600 жители. Во втората половина на 17 век турскиот патеписец Евлија Челебија два пати престојувал во Свети Никола и во својот патепис зборува за две населби - Овче Поле и Килисали (населба покрај црква, црквино). За време на турското владеење населбата била со две имиња, Свети Никола за македонското христијанско население и Килисали за турците.

Дури во средината на 19 век, населбата Свети Никола добила пазарен ден и прераснала во градче. Градот тогаш почнал популациски да расте и во 1900 година броел околу 2500 жители.

4.2. Население и структура

Според пописот на населението од 1994 година општина Свети Николе имала вкупно 18.528 жители. Во градот имало 13.292 жители, а во селата 5.236 жители. Споредбено со Пописот на население, домаќинства и станови во Р.Македонија од 2002 година, вкупната популација во општина Свети Николе изнесува 18.497 жители, во градот живеат 13.746 жители, а во селата 4.751 жител. Иако растот на бројот на население на територијата на општина Свети Николе е мал, задоволува фактот дека се одржува одредено ниво на прираст и се очекува негово благо зголемување.

Според последниот Попис (2002 година) евидентирани се 5.698 домаќинства и 7.157 станови на територија на општина Свети Николе.

Преглед на бројот на население по населени места во општина Свети Николе

Општина Свети Николе	Попис 1994 год.	Попис 2002 год.
Вкупно	18.528	18.497
Град Свети Николе	13.292	13.746
Алакинце	13	5
Амзабегово	557	543
Арбасанци	4	1
Богословец	2	4
Буриловци	13	14
Горно Ѓуѓанце	11	3
Горно Црнилиште	358	345
Горобинци	890	820
Делисинци	1	9
Долно Ѓуѓанце	219	174
Долно Црнилиште	120	114
Ерџелија	1.047	1.012
Кадрифаково	180	163
Кнежје	71	86
Крушица	31	22
Макреш	2	/
Малино	68	45
Мечкуевци	18	15
Мустафино	564	517
Немањица	282	201
Нова Мездра	/	/
Орел	63	45
Павлешенци	122	77
Патетино	6	6
Пеширово	244	247
Преод	40	44
Ранчинци	67	38
Сопот	102	89
Стануловци	4	2
Стањевци	82	61
Стара Мездра	/	/

Строиманци	3	8
Трстеник	52	41

таб. бр.1. Споредба на податоци за бројот на население од Пописот во 1994 и 2002 година (извор: ДЗС)

Преглед на населението во општина Св. Николе според национална припадност

Општина Свети Николе	Вкупно население		Македонци		Власи		Срби		Турци		Роми		Бошњаци		Албанци		Останати	
	1994	2002	1994	2002	1994	2002	1994	2002	1994	2002	1994	2002	1994	2002	1994	2002	1994	2002
Број	18.528	18.497	18.087	18.005	203	238	100	71	68	81	43	72	0	1	0	0	27	29
%	100	100	97,6	97,3	1,1	1,3	0,5	0,4	0,4	0,4	0,2	0,4	0	0	0	0	0,1	0,2

таб. бр. 2. Преглед на населението во општина Св. Николе според изјаснување на национална припадност според Попис 1994 и 2002 година (Извор: ДЗС)

Од табелата може да се види дека доминира население со македонска национална припадност додека другите националности се помалку застапени.

Обем и структура на население по пол во општина Св. Николе

Општина Свети Николе	Вкупно население		Вкупно население, мажи		Вкупно население, жени		Учество (%) на мажите во вкупното население		Учество (%) на жените во вкупното население	
	1994	2002	1994	2002	1994	2002	1994	2002	1994	2002
Р. Македонија	1.945.932	2.022.547	974.255	1.015.377	971.677	1.007.170	50,1	50,2	49,9	49,8
Свети Николе	18.528	18.497	9.564	9.571	8.964	8.926	51,6	51,7	48,4	48,3

таб. бр. 3. Преглед на населението во општина Св. Николе според пол, Попис 1994 и 2002 година (Извор: ДЗС)

Структура на население во општина Св. Николе според пол

Возраст	Вкупно	Мажи	Жени
Вкупно	17.968	9.286	8.682
0	160	90	70
1-4	653	363	290
5-9	816	419	397
10-14	913	460	453
15-19	1.018	534	484
20-24	1.282	681	601
25-29	1.465	770	695
30-34	1.295	713	582
35-39	1.224	644	580
40-44	1.206	648	558
45-49	1.374	714	660
50-54	1.455	778	677
55-59	1.392	746	646
60-64	1.166	559	607
65-69	849	416	433
70-74	680	329	351
75-79	565	230	335
80+	449	192	257
Непозната возраст	6	0	6

таб. бр. 4. Преглед на населението во општина Св. Николе според пол, Попис 1994 и 2002 година (Извор: ДЗС)

Обем, динамика и структурни белези на населението, Попис 1994 и 2002 година¹

	Вкупно население (попис)		Просечни годишни стапки на пораст на население (1994/2002)	Проценка на населението (2006)	Стапки на природен прираст ²		Учество (во %) во вкупното население (2006)			Коефициенти на старосна зависност на населението ³ (2006 година)			Домаќинства		Образовано ниво на населението старо 15 и повеќе години ⁴ (2002)		
	1994	2002			1994	2006	Деца (0-14)	Работоспособен контингент ⁵	Стари 65 и повеќе години	Вкупно	На младите	На старите	Број (2002)	Пораст (во % 2002 / 1994)	Ниско	Средно	Високо
Р.Македонија	1.945.932	2.022.547	0,48	2.041.941	8,1	1,9	18,9	67,6	11,2	44,6	28,0	16,6	564.237	12,4	53,2	36,9	10,0
Вардарски плански регион	152.479	154.535	0,20	154.161	4,2	0,0	16,9	68,4	25,0	42,6	24,7	17,9	47.469	6,4	49,2	42,2	8,6
Свети Николе	18.528	18.497	-0,02	18.315	2,6	-3,2	15,6	69,4	12,6	40,7	22,5	18,2	5.697	6,8	51,8	40,1	8,1

таб. бр. 5. Преглед на населението во општина Св. Николе според обем, динамика и структурни белези, Попис 1994 и 2002 година (Извор: ДЗС)

¹ Извор Програма за развој на Вардарски плански регион - Пресметано врз основа на податоци од ДЗС: Попис од населението, домаќинствата, станови и земјоделски стопанства во Р.Македонија 1994 година; Попис на населението, домаќинствата и становите во Република Македонија 2002 година (КнигаXIII).

² Природен прираст на 1000 жители (промили).

³ Коефициент на вкупната старосна зависност – оптовареност на населението на работоспособна возраст со контингенти на младите (0-14 год.) и на старите (65 и повеќе год.).

Коефициент на старосна зависност на младите – оптовареност на населението на работоспособна возраст со контингенти на младите (0-14 год.).

Коефициент на старосна зависност на старите – оптовареност на населението на работоспособна возраст со контингенти на старите (65 и повеќе год.).

⁴Ниско ниво на образование – без образование, незавршено основно и основно образование;

Средно ниво на образование – тригодишно и четиригодишно средно образование;

Високо ниво на образование – вишо и високо образование, магистратура, докторат.

⁵ Работоспособниот контингент го опфаќа населението на возраст 15-64 година (мажи) и 15-59 години (жени).

4.3. Природни ресурси и убавини

Општината Свети Николе припаѓа на Вардарскиот плански регион, кој е централен регион на државата со површина од 4.042 км² или 16% од територијата на Република Македонија. Територијата на општина Свети Николе се поистоветува со познатата област Овче Поле, односно таа го зафаќа најголемиот простор на ова поле кое му припаѓа на сливот на Светиниколска река или Азман, десна притока на Брегалница.

Како средишен дел на Овче Поле, општината се граничи со повеќе општини: Пробиштип, Кратово, на потесен дел со Куманово и Петровец, со Велес, Лозово, Штип и Карбинци. Самиот град се простира покрај регионалниот пат Куманово – Штип од северната до источната страна на градот, а останатото поврзување се врши со локалниот пат Свети Николе – Овче Поле, поврзувајќи се со регионалниот пат Штип – Велес, а преку селото Горобинци се поврзува со Петровец – Скопје, патен правец кој е изграден со карактеристики на локален пат.

Овчеполската котлина е специфична по своето настанување и морфолошка структура, со својата површина не е наполно рамна, затоа нејзината надморска височина се движи од 200 до 400 метри. Најголемата надморска висина не изнесува повеќе од 900 метри. Највисоки места се: Ѓуриште – 825м, Градишки рид над с.Павлешенци - 789м, Богословец – 756м, Манговица – 741м, Голем осој – 734м, Било над с.Стањевци – 684 и др.

Подрачјето е изложено на сеизмички активности и општината спаѓа во епицентралните подрачја со појава на локални земјотреси со интензитет од 1 до 7 степени по MSK скала. Просторот на општина Свети Николе зафаќа површина од 480 км² и се вбројува меѓу најголемите општини во Републиката. Токму поради тоа густината на населението не е голема, односно изнесува 38,5 жители на 1 км². Во рамките на општината се наоѓаат 33 населби: Алакинце, Амзабегово, Арбасанци, Богословец, Буриловци, Горно Ѓуѓанци, Горно Црнилиште, Горобинци, Делисинци, Долно Ѓуѓанци, Долно Црнилиште, Ерџелија, Кадрифаково, Кнежје, Крушица, Макреш, Малино, Мечкуевци, Мустафино, Немањици, Нова Мездра, Орел, Павлешенци, Патетино, Пеширово, Преод, Ранченци, Сопот, Стануловци, Стањевци, Стара Мездра, Строиманци и Трстеник. Со оглед на релјефната структура, најголем број села и тоа 18 се рамнински, 15 се ридски и ниту една планинска населба.

4.3.1 Климатски карактеристики

Овчеполската котлина со својата конфигурација и географска поставеност, заедно со Скопската котлина, претставува краен залив до каде се чувствуваат топлите воздушни струења од Егејското море по долината на Вардар и претставуваат посебен термички реон во кој изразито се манифестира котлинскиот карактер врз температурниот режим. Според наведеното, овие котлини се наоѓаат под незначително медитеранско климатско влијание и под модифицирано континентално климатско влијание и даваат специфична локална клима, строго условена од котлинската топографија.

Карактеристични се големи годишни колебања на апсолутно екстремните температури и колебања на средните месечни температури.

Загреаноста на почвата во летните месеци условува високи температури на воздухот. Високата вредност на топлотниот режим се манифестира и со голема зачестеност на летни и тропски денови со средно годишно 117 летни и 53 тропски дена.

Кај распоредот на врнежите владее значителна нерамномерност, особено во лето.

Климатските услови што го карактеризираат Овчеполието се следните:

- Сончеви денови изразено преку должина на сончев сјај: 2.391 час/годишно
- Просечни мразни денови: 77 (најизразено во јануари и февруари)
- Падавици: просечна годишна количина на врнежи 468 мм/м² до 587 мм/м²
- Влажност: средногодишна релативна влажност од 67% (максимум во јануари 80% и декември 84%, а минимум во август 52% и јули 54%)
- Постојани ветрови:
  - а) Северен ветер со просечна честот од 188‰ и постојана брзина од 4.6м/с, дува скоро преку целата година.
  - б) Северо-западен ветер со честот од 127‰ и просечна брзина од 3.9м/с.

Подрачјето на општина Свети Николе се одликува со зголемена природна вентилација која делува како позитивен еколошки фактор во прочистување на атмосферата.

Маглата не е така честа појава, а се јавува од 5 до 25 денови во годината и тоа најчесто во есенските месеци.

Годишно овде се јавуваат денови со појава на слана во раните утрински часови и тоа од септември заклучно со мај, со максимум во декември, просечно 11,6 дена.

4.3.2 Хидролошки карактеристики

Во хидролошки поглед Овчеполските води припаѓаат на сливот на р. Брегалница. Најголем воден тек претставува Светиниколска река. Таа се состои од три крака: Мавровица, Караташ (Црн камен) и Периш. Извориштето на Мавровица се наоѓа во близина на с. Макреш на надморска височина од 727 метри. Караташ се формира во близина на с. Павлешенци на надморска височина од 389 метри. Периш извира во атарите на с.Малино и с.Алакинци на надморска висина на 380 метри. Овие три реки се соединуваат на средишниот дел на котлината кај Св.Николе и од таму течат во меридијански правец како Светиниколска река.

Светиниколска река во Овчеполската котлина прима неколку притоки. Од левата страна Буриловска река со Немашница, од десната страна Горобинска река (Поток), Кнежевска река и Ѓузумелска река. Сите имаат карактер на буици.

Овчеполските реки во летните месеци Јули и Август поради големото испарување и намалувањето на атмосферскиот талог наполно пресушуваат.

Во котлината нема природно езеро. На реката Мавровица во местото Алин дол изградена е акумулација со површина од 7 км² со зафатнина од 2.700.000 метри кубни. Акумулацијата се користи за водоснабдување на Свети Николе.

Во Овчеполската котлина, честа е појавата на слаби извори. Нив ги има во многу села и во нивните атари. Овие извори се хранат со вода од мали издани формирани во површинските слоеви. Нивните водени жици се слаби. Споменатите извори ги има само во зоните на бреговито земјиште и на котлинскиот оквир составен од цврсти карпи.

Во групата на појаки извори спаѓаат неколкуте ретки извори на допирот на различните геолошки творби. Такви извори во областа се: Глава и Староселски извор во атарот на с. Богословец, потоа изворот Три чешми во с. Трстеник, изворот Домузбунар во атарот на с.Горно Црнилиште. Еден таков извор избива и во Свети Николе, северно од градот (покрај Горобинска Река).

4.3.3 Земјишна структура

Почвената покривка во Република Македонија е мошне хетерогена, со често застапени измени на почвени типови за релативно мали растојанија. Според геолошките и геоморфолошките карактеристики утврдени се различни почвени и пејсажни единици.

Најзастапен тип на почва се чернозем, рендзина и смолница на површина од 8243,2 ха, потоа смолница, регосол и лептосол на 6294,89 ха, како и смолница, циметна шумска почва и регосол на 4635,78 ха.

На површина од 1.408,6 ха застапена е и флувијатилна и мочурливо-глејна почва. Мочурливото земјиште се јавува како резултат на топографијата (природна дренажа на дождовни води од околните возвишенија, како што се Преотски рид и Побиеен камен, а исто така и заради водонепропустливите слоеви кои се формирале во еоценските седименти.

На сосема мала површина од 1226,95 ха, во Овче Поле има појава на засолени почви со беличеста боја, на кои поради солта многу тешко успева било каква вегетацијата.

4.3.4 Минерални води

Истражувања на минерални и термоминерални води во Овчеполието досега не се извршени. Постојат индикации дека минерални води има во атарот на село Богословец во близина на река Брегалница, потоа во атарот на село Строиманци во месноста Киселица, како и во атарот на село Мечкуевци, во месноста Смрдливец. Се претпоставува дека термоминерални води има и во атарот на село Ѓузумелци во месноста Топли дол и во атарот на село Горно Ѓуѓанци во месноста Благи дол.

4.3.5 Природни (рудни) богатства

Покрај шумите и водите од природните богатства најзначајни се рудните богатства. Појавата на рудните богатства бездруго се условени од геолошко – тектонската еволуција на Овчеполската котлина. Меѓутоа, геолошко – рударските истражувања во котлината сеуште не се завршени. Присутни се енергетски извори, односно каустобилити (јаглен, парафински шкрилци, нуклеарни суровини), наоѓалишта на метали и неметали каде до скоро се експлоатирале азбест. Трети пак служат како извор на градежен материјал кој е присутен низ повеќе локалитети, особено Ѓуриште и село Макреш. Чакали и песоци се експлоатираат во атарот на село Горобинци.

4.3.6 Флора и вегетација

Во Овчеполската котлина најбујни тревни видови на пасиштата се: *Haynaldia villosa*, *Chrysopogon gryllus*, *Aegilops neglecta*, *Brachypodium pinnatum*, *Koeleria splendens*, *Bromus squarrosus* и *Avena barbata*.

Овде се среќаваат голем број јадливи ливадски видови печурки како што се ливадскиот, полскиот и големиот шампињон (*Agaricus arvensis*, *A.campestris* и *A.macrosporus*), ливадарката (*Marasmius oreades*), големата и малата пувка (*Calvatia utriformis* и *Bovista plumbea*), сончарките (*Macrolepiota mastoidea* и *Macrolepiota procera*), ветрогоновата габа (*Pleurotus eryngii*), но и некои отровни видови како што се *Stropharia coronilla* и *Panaeolus papilionaceus*.

4.3.7 Фауна

Фауната на овие простори е богата со животински видови благодарение на изобилството со храна. Во однос на цицачите најголем дел од видовите поврзани со ова живеалиште се типични за урбани и рурални средини. Такви се: источноевропски еж (*Erinaceus concolor*), европски крт (*Talpa europea*), брезова куна (*Martes foina*), домашен глушец (*Mus domesticus*), домашен стаорец (*Rattus rattus*), шарен твор (*Vormela peregusna*), азиска (социјална) волухарица (*Microtus guentheri*) и др. Покрај овие карактеристични видови, на просторот се среќава и лисицата (*Canis vulpes*), волкот (*Canis lupus*), куната (*Martes sp.*), јазовецот (*Meles meles*), дивата свиња (*Sus scropha*) и дивиот зајак (*Lepus capensis*).

Од Херпетофауна односно влечуги најчесто се среќаваат медитеранска желка (*Testudo graeca*), македонска гуштерица (*Lacerta erchardii*), ждрепка (*Elaphe quatuorlineata*) и поскок (*Vipera ammodytes*), како и *Lacerta viridis*, *Lacerta trilineata*, *Coluber jugularis caspius*, *Coluber najadum*, *Elaphe situla*, *Natrix tessellate*, *Elaphe quatuorlineata* и др. Од водоземците (жаби) почести се: гаталинката (*Hyla arborea*), краставите жаби (*Bufo spp.*), балканската поточна жаба (*Rana graeca*) и др.

Во Светиниколско и пошироко во Овче Поле можат да се видат разни видови птици - ќосот (*Turdus merula*), врапчињата (*Passer domesticus* и *Passer montanus*), сколовранецот (*Sturnus vulgaris*). Некои од нив веќе припаѓаат на ретките видови како на пример: суриот орел (*Aquila Chrysaetos*), белоглавиот мршојадец или картал (*Gyps Fulivus*), белоноктата ветрушка (*Falko Naumani*), кањата или мал египетски мршојадец (*Neophron percnopterus*), орел змијар (*Circaetus Galicus*), рѣст гливчар (*Buteo Rufinos*), гаќест сокол (*Falko Biarmicus*), сивиот сокол (*Falko Перегринус*), обичниот глвчар (*Buteo Buteo*), обичната ветрушка (*Falko Tinunculus*). Тука присутен и најважен е орелот крсташ или царски орел (*Aquila Helica*), како и розевиот сколовранец (*Pastor rosaeus*), големата чулурлига (*Melanocorypha calandra*), чурулиноот (*Burhnus oedicnemus*), мала дропља (*Otis tetrax*).

Во локалитет кој се наоѓа во близина на с. Немањинци, на површина од 2 ха е откриен геолошки профил во палеогената флишна серија, во која хоризонтот на песочници е богат со фосилна флора и фауна. Фауната е маринска, типична за горен еоцен, додека флората укажува на постоење на тропски климатски услови. Има битно научно - истражувачко и едукативно значење, особено од причина што е компаративен со други наоѓалишта во Средна Европа и Динаридите. Предложен е за заштита во категорија споменик на природата.

4.3.8 Шуми

Тополите се значаен пејсажен елемент во состав на крајречните биотопи, а се користат и за заштита од налети на ветер во полињата. Полезащитните појаси се подигнати во период 1950-1960 година со цел да го заштитат полето и да влијаат на подобрување на климатските услови. Најголем дел од нив се простираат на 350 метри надморска височина.

Состоините на багрем се застапени на релативно мали површини и нивната главна употреба е за заштита од ерозија. Карактеристични доминантни дрвенести видови во заедницата на бела и кршлива врба (*Saliceum albae fragilis*) се белата врба (*Salix alba*) и кршливата врба (*Salix fragilis*).

Дабови стебла (*Quercus pubescens*) се наоѓаат од десната страна на патот Свети Николе-Ѓуриште, во селото Трстеник. Стеблата се високи, првото 18 м, второто - 3,70 м, и третото - 20 м, со обем на градна висина на деблото од 3,20 м; 2,60 м, и 3,70 м. Ова е споменик на природата, предложен за заштита, со дендролошка и образовна намена.

Од житните растенија освен пченицата, како најчести видови житни култури се јавуваат: јачменот, пченката и `ржта. Парцелите посеани со пченица се со различна големина и вообичаено доминираат ниви и помали полиња. Одделните пченични полиња се блиску едни до други или се заменуваат со градини, лозја и житни полиња.

Некои ниви се разделени со различни видови на овошни дрвја и грмушки меѓу кои *Morus spp.*, *Cydonia oblonga*, *Pyrus spp.* и *Juglans regia* се најчести.

Во пченичните полиња се јавуваат карактеристични видови инсекти како што се: *Harpalus rufipes*, *H. anxius*, *H. autumnalis*, *H. serrpies*, *Dixus obscurus* и *Dixus eremita*.

4.3.9 Градини

Поради поволните климатски услови, одгледувањето на зеленчуци е важна земјоделска активност. Градините најчесто се во приватна сопственост и имаат мала или средна големина. Главни култури се различните видови на зеленчук (зелка, пиперка, домати, компир, итн). Многу често, пченичните култури се употребуваат за засадување на втора култура. Најчесто, после жетвата се садат зелка и компири. Ова значи дека градините се многу често привремени биотопи и се менуваат со пченичните полиња во истата година. Може да се споменат и ливадите со луцерка како најчесто растение.

4.4. Локален економски развој

Во општина Свети Николе најразвиени стопански дејности се: прехранбената индустрија, текстилната индустрија, трговската дејност, услужната дејност, земјоделството и сточарството.

Бројот на активните деловни субјекти во општина Свети Николе варира во различни периоди.

Состојбата на 31.12.2013 година е следнава:

Вкупно	Микро	Мали	Средни	Големи
853	702	144	7	/

таб. бр. 6. Број на активни деловни субјекти во општина Свети Николе според големина, состојба 31 декември 2013 година

Состојбата на активни деловни субјекти по сектори на дејност

Земјоделство, шумарство и рибарство	387
Преработувачка индустрија	64
Снабдување со вода; отстранување на отпадни води, управување со отпад; санација на околината	3
Градежништво	25
Трговија на големо и трговија на мало; поправка на моторни возила и мотоцикли	191
Транспорт и складирање	37
Објекти за сместување и сервисни дејности со храна	23
Информации и комуникации	5
Дејности во врска со недвижен имот	1
Стручни, научни и технички дејности	46
Административни и помошни услужни дејности	4
Јавна управа и одбрана; задолжително социјално осигурување	3
Образование	13
Дејности на здравствена и социјална заштита	22
Уметност, забава и рекреација	7
Други услужни дејности	22
ВКУПНО	853

таб. бр. 7. Преглед на активни деловни субјекти во општина Свети Николе по сектори на дејност според НКД Рев.1, состојба 31 декември 2015 (Извор: Национална класификација на дејности - НКД Рев.1 усогласена со Европската класификација на дејности - NACE Rev.1.1, ДЗС)

Во општината постојат мал број на извозно ориентирани претпријатија бидејќи претежно се работи за индиректен извоз т.е. лон систем на производство. Категоријата на извозно ориентирани претпријатија ја претставуваат истовремено најуспешните фирми во општината:

➤ Прехрамбена индустрија

- МИК Свети Николе – компанија со најдолга традиција во месната индустрија во Р.Македонија;
- Лион д.о.о. - производство на кондиторски производи;
- ШИТКАРСКИ 02 д.о.о.е.л. - производство на леб, бели печива и кондиторски производи;
- Алгомак - производство на леб, бели печива;

- Коки Лукс - производство и трговија со брашно;
- ТД Андонов д.о.о.е.л. - увоз и продажба на адитиви, репроматеријали за прехранбената индустрија, машини за месопреработувачка индустрија ;
- Градежна индустрија
  - Бим АД – производство на битуменски и изолациони производи за градежништво;
  - Фантастико – изработка на ПВЦ прозорци и врати;
- Текстилна индустрија
  - Мода АД.

Структура и број на занаетчии по област на делување

Опис на дејноста	Број на занаетчии
Калајџиско – казанџиска дејност	5
Бојаџиска дејност	1
Каменорежач	1
Изработка на металски работи	2
Столар	5
Бербер	2
Фризер	10
Производство на накит	1
Производство на мебел	3
Одржување и поправка на моторни возила	4
Автоперална	2
Преработка на млеко	1
Поправка на електрична опрема	2
Вкупно	39

таб. бр. 8. Преглед на структура и број на занаетчии по област на делување

Општина Свети Николе располага со буџетски приходи од ставка 71 - даночни приходи во износ од 54.263.260,00 денари, ставка 72 - неданочни приходи во вредност од 21.443.107,00 денари и ставка 73-капитални приходи кои изнесуваат 40.079.270,00 денари (податоци од 2015).

4.5. Земјоделие - развиеност и ресурси

Овчеполието е познат земјоделско-сточарски регион. Луѓето од овој крај се занимавале со земјоделство, бидејќи регионот изобилува со почва од повеќе класи, со посебна внатрешна вредност-бонитет, голем број на сончеви денови и систем за наводнување. Со тоа се исполнети условите за одгледување на житни, индустриски и градинарски култури. Економското значење на земјоделството може да се види од неговото 38,8% учество во структурата на општествениот производ во општината, што претставува стратешки фактор за развој на целокупниот економски живот.

Структура на земјишниот фонд во регионот Овче Поле

	Структура на земјишниот фонд во регионот Овче Поле	Површина во хектари (2014)	Површина во хектари (2015)
1	Земјоделска површина	11.431	29.656
2	Обработливо земјиште	9.882	11.187
3	Ораници и бавчи	8.796	10.157
4	Овоштарници	34	34
5	Лозја	581	522
6	Ливади	471	474
7	Пасишта	1.524	18.444

таб.бр. 9. Преглед на земјишната површина според НТЕС 2013 (извор: ДЗС)

Преглед на површина и производство на лозја

Површини и производство на лозја за 2014 година	
Родна површина хектари	581
Вкупен број пенушки	1.886
Број на родни пенушки	1.886
Вкупно производство во тони	2.069
Килограм по хектар	3.560

таб. бр. 10. Табеларен приказ на површина и производство на лозја според НТЕС, 2013 (извор: ДЗС)

Преглед на површина, посеви и производство на тутун

Површини и производство на посеви од тутун 2014 година	
Засеана површина во хектари	55
Ожнеана површина во хектари	55
Вкупно производство во тони	76
Килограми по хектар	1.385

таб. бр. 11. Табеларен приказ на површина, посеви и производство на тутун според НТЕС, 2013 (извор: ДЗС)

Преглед на овошни стебла и производство на овошје во општина Свети Николе

	Цреши	Вишни	Кајсии	Дуњи	Јаболка	Круши	Сливи	Праски	Ореви	Бадеми
2014 година										
Вкупен број на стебла	230	150	2.063	130	1.515	1.660	6.410	210	718	-
Број на родни стебла	230	150	2.063	130	1.515	1.660	2.410	210	718	-
Вкупно производство во тони	2	1	14	2	16	19	23	3	7	-
Килограми по стебло	11	8	7	13	11	11	10	13	10	-

таб. бр. 12. Број на овошни стебла и производство на овошје во општина Свети Николе, според НТЕС 2013 (извор: ДЗС)

Површини и производство на пченица, пченка и јачмен во општина Св. Николе

	Пченица	Јачмен	Пченка
Засеана површина во хектари	2.889	2.097	263
Ожнеана површина во хектари	2.888	2.089	263
Вкупно производство во тони	7.741	6.164	579
Килограми по хектар	2.680	2.951	2.200

таб. бр. 13. Површини и производство на пченица, пченка и јачмен во општина Св. Николе за 2014 година (извор: ДЗС)

Од вкупната обработливата површина, со детална затворена каналска мрежа од главниот доведен (отворен) канал од хидросистем Брегалница во општина Свети Николе се опфатени околу 6.000 ха. Од обработливата површина околу 11.000 ха користат земјоделските претпријатија, а преостанатата е во сопственост на индивидуалните земјоделски производители. Според податоците од Пописот на земјоделство од 2007 година, на територијата на општина Свети Николе се евидентирани 3.558 индивидуални земјоделски стопанства, 617 домаќинства со шума и 1 домаќинство со рибник.

Бројот на деловни субјекти, според општината каде се наоѓа производството, изнесува 15 и тоа на користена земја вкупно 3.400,40 хектари.

Од важност е да се спомне, кон крајот на 2005 година е отпочнат проект за плодоуживање на земјоделско земјиште во сопственост на државата кој е наменет за шест социјални категории на граѓани и за кој се поделени договори за одредени површина. Со овој проект општината во соработка со Владата на Р. Македонија креира директни мерки за земјоделците кои се здобија

со право за аплицирање кај домашни и странски субвенции и кредитни линии кои се наменети за оваа дејност и истовремено се поттикнуваат на самовработување.

Општина Свети Николе располага со природно поволни услови за развој на сточарството. Поаѓајќи од фактот дека општината располага со 18.444 ха природни пасисшта и 11.187 ха обработлива површина, на располагање е можноста за интензивно сточарење.

Индивидуални земјоделски стопанства со добиток, живина, зајаци и пчелни семејства

општина СВЕТИ НИКОЛЕ	говеда	коњи	овци	свињи	живина	зајаци	пчелни семејства	кози
	298	105	299	1.051	1.161	88	142	495

таб. бр. 14. Број на индивидуални земјоделски стопанства со добиток, живина, зајаци и пчелни семејства според Попис 2007 (извор: ДЗС)

Структурата на сточниот фонд е во функција на претходно анализираниите категории на земјоделско земјиште, односно производството на сточна храна. Анализиранио на национално ниво, најголем број на говеда во однос на бројот на земјоделските стопанства, одгледуваат фармерите во Петровец и Илинден, потоа во Св. Николе и Штип. Овците се најзастапени во Св.Николе и Штип, што е традиционална дејност, иако со драстично намален фонд за разлика од половината на минатиот век. Бројот на козите сеуште е на ниво на експериментална фаза, со мали стада, а живината (речиси 100% несилки) е сконцентрирана на повеќе помали фарми. Бројот на пчелни семејства е голем во Св. Николе, со комерцијални потенцијали.

4.6. Пазар на труд

Во општина Свети Николе бројот на вкупно вработени лица изнесува 2.189.

Население, работна сила и стапка на невработеност

Општина Свети Николе	Број на население	Работна сила	Вработени	Невработени	Стапка на невработеност	Стапка на вработеност
	18.497	7.868	4.670	3.198	40,6	36,6

таб. бр. 15. Преглед на број на население, работна сила и стапка на невработеност, Попис 2002 (извор: ДЗС)

Учество на мажите и жените во економски активно население, Попис 2002

Општина Свети Николе	Работна сила	Мажи		Жени		Мажи како процент од вкупното учество	Жени како процент од вкупното учество
		4.574		3.294			
		вработени	невработени	вработени	невработени		
	7.868	2.827	1.747	1.843	1.451	58,1	41,9

таб. бр. 16. Учество на мажите и жените во економски активно население, Попис 2002 (извор: ДЗС)

Структура на категоријата невработени лица во општината

Статус	Мажи	Жени
Невработено лице активен барател на работа	610	404
Друго лице кое бара работа	729	446
ВКУПНО	1.339	850

таб. бр. 17. Преглед на категоријата невработени лица во општина Свети Николе (извор: АВРМ)

Од табелите може да се види дека е поизразена кај машката популација. Овој тренд се провлекува и низ старосната структура, каде во сите старосни групи поголем број на невработени се мажи, и низ образованата структура, каде доминираат лица со средно образование и неквалификуваната работна сила.

4.7. Наука и образование

Образованието како надлежност на општината доделена со втората фаза на децентрализација, зема посебен дел во интересот на општина Свети Николе за подобрување на квалитетот на образовниот систем со модернизирање и надградување на училиштата, со зајакнување на капацитетите на наставниците, со обезбедување на подобри услови за работа и подобрување на материјално-техничките средства, но и со обезбедување потребни финансиски средства за реализирање на наведеното.

4.7.1. Предучилишно образование

Во општина Свети Николе функционира општинска установа, детска градинка „Рахилка Гонева“, која работи во два објекта и тоа:

Објект на улица „Кочо Рацин“ со нето корисна површина од 1.776 м² и дворна површина од 4.982 м². Во објектот се сместени деца од јаслена возраст, градинска возраст и деца од школска возраст до 10 години, во 13 воспитни групи со 254 деца. Во објектот работат 43 вработени од кои 8 воспитувачи и 17 негувателки (од кои 3 на определено време).

Објект на улица Вељко Влаховиќ со нето корисна површина од 1.379 м² и дворна површина од 4.085 м². Во објектот се сместени деца од јаслена возраст, градинска возраст и деца во година пред поаѓање во училиште во 9 воспитни групи со вкупно 115 деца. Во објектот работат 19 вработени од кои 4 воспитувачи и 9 негувателки.

4.7.2. Основно образование

Воспитно-образовниот процес за деца од школска возраст се одвива во три општински образовни установи: ООУ „Гоце Делчев“, ООУ „Кирил и Методиј“ и ООУ „Даме Груев“ со вкупно 8 подрачни училишта.

Наставата во **ООУ „Гоце Делчев“** е распоредена низ паралелки од 1-5 одделение, 6 - 9 одделение, во училиште кое се наоѓа во град Свети Николе и во три подрачни училишта кои се наоѓаат во село Горобинци, село Црнилиште и село Немањици.

Наставата во **ООУ „Кирил и Методиј“** е распоредена низ паралелки од 1-5 одделение, 6-9 одделение, во училиште кое се наоѓа во град Свети Николе и во едно подрачно училиште кое се наоѓаат во село Долно Ѓуѓанци. Во составот на училиштето постои и една паралелка за ученици со посебни образовни потреби.

Наставата во **ООУ „Даме Груев“**, село Ерџелија е распоредена низ паралелки од 1-5 одделение, 6-9 одделение, во училиште кое се наоѓа во град Свети Николе и во четири подрачни училишта кои се наоѓаат во село Мустафино, село Кадрифаково, село Пеширово и село Амзабегово.

Во табелата која следува даваме преглед на наставниот кадар во основните училишта во општината, по пол и учебни години

учебна година	општина Свети Николе		
	Вкупно	Жени	Мажи
2000/2001	110	68	42
2001/2002	111	67	44
2002/2003	116	75	41
2003/2004	112	75	37
2004/2005	108	73	35
2005/2006	112	76	36
2006/2007	111	75	36
2007/2008	121	86	35
2008/2009	123	89	34
2009/2010	136	105	31
2010/2011	154	120	34
2011/2012	152	118	34
2012/2013	154	120	34
2013/2014	138	111	27
2014/2015	187	139	48
2015/2016	201	152	49
2016/2017	202	150	52

таб. бр. 18. Табеларен приказ на бројноста и половата структурата на наставниот кадар во основните училишта во о. Свети Николе (извор: Општина Св. Николе)

Финансирањето во образованието се одвива со средства од сопствени самофинансирачки средства и блок дотации согласно уредбите и методологиите кои се применуваат со втората фаза на децентрализација (плати, тековни оперативни расходи, превоз на ученици во основно образование). За дел од оние најнеопходни услови (греење, превоз на ученици), општината издвојува сопствени средства од Буџетот.

Ученици во основни училишта, по пол и учебни години

општина Свети Николе			
учебна година	Вкупно	Ученички	Ученици
2000/2001	2.138	1.009	1.129
2001/2002	2.074	1.010	1.064
2002/2003	1.963	952	1.011
2003/2004	1.871	901	970
2004/2005	1.760	832	928
2005/2006	1.727	823	904
2006/2007	1.690	818	872
2007/2008	1.759	863	896
2008/2009	1.696	828	868
2009/2010	1.629	787	842
2010/2011	1.523	747	776
2011/2012	1.497	733	764
2012/2013	1.454	717	737
2013/2014	1.422	696	726
2014/2015	1.407	664	743
2015/2016	1.386	678	708
2016/2017	1.385	660	725

таб. бр. 19. Табеларен приказ на бројноста и половата структурата на учениците во основните училишта во о. Свети Николе (извор: Општина Св. Николе)

4.7.3 Средно образование

Во општина Свети Николе функционира Средното општинско училиште „Кочо Рацин“ со два училишни објекти, гимназиска зграда и земјоделска зграда. За потребите на училиштето постои еден ученички дом со капацитет од 112 легла наменет за ученици кои се школуваат надвор од местото на живеење и имаат потреба од домско сместување.

Наставата при СОУ Кочо Рацин се реализира во две згради, а образовно работната пракса се реализира во постоечките објекти во училиштето: училишна економија, работилница, мини-фарма и млин за производство на сточна храна.

Училишната економија располага со обработливо земјиште со вкупна површина од 7 хектари, а се користи со современа механизација, приклучни машини и соодветна опрема за наводнување.

Во табелата која следува даваме преглед на наставниот кадар во средните училишта во општината, по пол и учебни години

учебна година	општина Свети Николе		
	Вкупно	Жени	Мажи
2000/2001	59	20	39
2001/2002	62	22	40
2002/2003	61	20	41
2003/2004	62	22	40
2004/2005	62	22	40
2005/2006	64	24	40
2006/2007	53	21	32
2007/2008	61	23	38
2008/2009	63	23	40
2009/2010	60	25	35
2010/2011	65	31	34
2011/2012	63	32	31
2012/2013	62	31	31
2013/2014	55	29	26
2014/2015	86	43	43
2015/2016	92	48	44
2016/2017	87	47	40

таб. бр. 20. Табеларен приказ на бројноста и половата структурата на наставниот кадар во средните училишта во о. Свети Николе (извор: Општина Св. Николе)

Во табелата даваме преглед на учениците во средните училишта во општината, по пол и учебни години

учебна година	Свети Николе		
	Вкупно	Ученички	ученици
2000/2001	1.252	532	720
2001/2002	1.268	517	751
2002/2003	1.269	514	755
2003/2004	1.243	524	719
2004/2005	1.159	507	652
2005/2006	1.109	491	618
2006/2007	990	445	545
2007/2008	871	379	492
2008/2009	807	355	452
2009/2010	794	350	444
2010/2011	779	339	440
2011/2012	736	328	408
2012/2013	661	293	368
2013/2014	590	250	340
2014/2015	553	254	299
2015/2016	528	236	292
2016/2017	474	269	205

таб. бр. 21. Табеларен приказ на бројноста и половата структурата на учениците во средните училишта во о. Свети Николе (извор: Општина Св. Николе)

За поуспешно изведување на практичната настава на учениците од ветеринарната струка, училишната фарма е поделена на два дела и тоа: објект за сместување на молзни крави и објект за сместување на свињи. Фармата располага и со современи апарати и машини – апарат за молзење, сад за ладење на млекото (лактофриз), поилки, хранилки, цистерна за течно ѓубриво и современа педолошка лабораторија.

4.7.4 Високо образование

Општина Свети Николе може да се пофали и да биде горда на тоа што во нејзините рамки работи Меѓународниот Славјански Институт „Гаврило Романович Державин“ - Свети Николе и Битола. Оваа високо образовна институција која работи од 2004 година на територијата на Р.Македонија истата година ги започна и ги активира студиите во Свети Николе со отворање на Факултетот за економија и организација на претприемништво со насока Менаџмент, како и насоката финансии и кредит и Факултетот за психологија. Денес работи со додипломските студии со 5 факултети и тоа: Факултет за организација на претприемништво, Факултет за психологија, Факултет за информатика, Факултет за безбедносно инженерство и Факултет за правни науки со вкупно 8 насоки и Последипломски студии - Факултет за организација на претприемништво, Факултет за психологија, Факултет за безбедносно инженерство и Факултет за правни науки. Располага со два кампуси во Свети Николе и Битола и е втор дом на повеќе од 2000 студенти. Наставниот кадар го сочинуваат асистенти и професори од Македонија, Русија и Бугарија.

4.8. Здравство и социјална заштита

Во општина Свети Николе функционира една јавна здравствена установа Здравстен дом „Примариус Д-р Ѓорѓи Гаврилски“ кој располага со два здравствени обејкти во градот и три амбуланти во околните месни заедници: Ерџелија, Мустафино и Горобинци, дадени под концесија на ПЗУ. Сите населени места во кои има пунктови на Здравствениот дом се достапни за пациентите и истите се поврзани со локални асфалтни патишта. Населените места во кои има здравствени пунктови се оддалечени од градот Свети Николе на следното растојание: Ерџелија – 8 км, Мустафино – 12 км и Горобинци – 6 км.

Во Здравствениот дом се вработени 80 работници од кои со високо образование се: 7 доктори по општа медицина, 8 доктори специјалисти, 3 доктори кои се во моментов на специјализација, 5 здравствени работници (медицински сестри, лаборанти и РТГ техничари со високо образование), 3 здравствени соработници (биолози и хемичари) и 3 административни работници со високо и 1 со виша; со средно образование се: 18 медицински сестри, 6 акушерки и 2 лаборанта, како и 3 административни работници и 8 техничари.

Здравствениот дом овозможува превентивна специјалистичко – консултативна здравствена заштита, има организирано итна медицинска помош, превентивна и здравствена заштита од областа на медицината и стоматологијата, а врши и лабораториски и ренген услуги. Исто така има организирано и породување со стручна помош во која се ангажира доктор – гинеколог. Специјалистичко консултативните здравствени услуги ги обезбедува во областа на интерна медицина, офтамологија, оториноларингологија и невропсихијатрија.

Во рамките на новата амбулантна зграда функционира хигиено – епидемиолошка служба која што е истурен пункт на Центарот за јавно здравје Велес, која што ја следи здравствената состојба на населението во општината.

За вршење на дејностите од областа на социјалната заштита во општината функционира јавна установа Меѓуопштински центар за социјална работа – Свети Николе. Овој центар врши дејност од јавен интерес во форма на институционална и вонинституционална заштита.

4.9. Култура, спорт и рекреација

Културните активности во општината се реализираат преку две институции:

- Дом на култура „Крсте Петков Мисирков“ Свети Николе
- Народен музеј Свети Николе.

Во Домот на културата, како најголема културна институција во општината, работат Народна библиотека со кино, а во рамки на културните активности во Домот се одвиваат и културно – уметнички дејности од страна на разни организации од полето на:

музика – женска пејачка група на староградски песни Камелија, вокално трио Суница;

фолклор – народен оркестар и оркестар на изворни инструменти;

драмска уметност – градски аматерски театар Сцена 71; младинско драмско студио – Глорија; детско студио – Колибри, групи од **литературна и филмска дејност**.

Од 1982 година во рамките на Домот на културата е интегрирана и градската библиотека „Гоце Делчев“, културно - образовна институција за вршење на библиотечна дејност со богат книжен фонд (за возрасни и за деца), со околу 56.000 книги.

Како центар на сите културни настани во општината и организатор на многубројни содржини и активности, Домот на културата организира и манифестации кои прераснаа во традиција:

- Меѓународен фестивал на изворен фолклор „Тодорица“;
- Свечена академија по повод Свети Николај;
- Плеј бек шоу за деца “Свездички“;
- Во месецот на книгата манифестацијата „Книгата отворен прозорец кон светот“;
- Поетска манифестација „Пролет, љубов, смеа“;
- Светиниколско културно лето и Топол културен бран .

4.9.1 Општинска установа Народен Музеј

Општинската установа Народен музеј од Свети Николе егзистира од 1981 година како музејско катче во Домот на културата „Крсте Петков Мисирков“. До 1993 Музејската збирка располагаше со скроман фонд на предмети. Од 1994 година музејската збирка се трансформира во Народен музеј. Од 2002 година до денес музејот е лоциран во поранешната општинска зграда, која со реставрација и реконструкција, е преадаптирана за ваква намена. Во 2005 „Народен Музеј“ преминува во општинска установа Народен музеј Свети Николе.

Денес Народен музеј Свети Николе има постојана етнолошка и археолошка поставка. Има 363 етнолошки предмети, 1.284 археолошки предмети и 87 историски предмети. Музејот е

сместен во објект во центарот на градот кој датира од 1924 година, Споменик на културата заштитен со закон. Музејот има приземје, кат и поткровје.

Работното време за посетителите на Музејот е од понеделник до петок од 09:00 до 16:00 часот, а сабота и недела за организирани групи. Посетата на музејот е бесплатна, додека посета на археолошки локалитети со водич со претходна најава, се наплаќа.

4.9.2 Археологија

На просторот во Овче Поле откриени се и евидентирани 179 археолошки локалитети (Археолошка карта II на Република Македонија), од кои како покарактеристични можеме да ги посочиме следниве:

- Најстари археолошки локалитети се: Барутница, кај село Амзабегово - Ран неолит 5500 години п.н.е. Руг Баир, с.Горобинци - Среден неолит и Алин Дол, с.Немањици - Доцен неолит.
- Славков Дол, с.Кнежје - Билазора, Пајонија - рана антика.
- Мечев Брест, с.Долно Ѓуѓанци - римски период.
- Ковчези, с. Долно Ѓуѓанци, светилиште на карпа - хеленистички период.
- Градиште, с. Орел, утврдена населба - железно, хеленистичко и римско време.
- Дудин дол, Св. Николе, населба и некропола - римски период.
- Рудина, Св. Николе, населба - римски период.
- Ѓуришки манастир „Св. Богородица“, населба - среден век.
- Црква „Св. Николај“ - среден век.
- Старо село, с. Немањици, населба и некропола - среден век.

Како споменици на културата регистрирани во Централен регистар за недвижно културно наследство се:

- Црква „Свети Никола“ (Гробјанска црква) - с.Буриловци со Решение на РЗЗСК од 02.04.1997 година, црквата е со статус споменик на културата заштитен со закон.
- Археолошки локалитет „Барутница“ - с. Анзабегово со Решение на РЗЗСК од 25.04.1990 година, локалитетот е со статус споменик на културата заштитен со закон.
- Археолошки локалитет „Руг Баир“- с. Горобинци со Решение на РЗЗСК од 25.04.1990 година, локалитетот е со статус споменик на културата заштитен со закон.
- Археолошки локалитет „Градиште/Славков дол“ Билазора - с. Кнежје со Решение на РЗЗСК од 25.04.1990 година е локалитет со статус споменик на културата заштитен со закон. Зафаќал површина од над 20 хектари. Географската доминација во однос на околното опкружување му наметнува улога на комуникациски репер и раскрсница на

патните правци од север кон југ и од исток кон запад, помеѓу границите на тогашна Дарданија, Тракија и Македонија. Античка Билазора како најголем и најзначаен град на Пајонија првпат ја споменуваат Полибиј и Тит Ливиј. Тие укажуваат на нејзината стратешка географска позиција и улога на чувар на северната граница на античка Македонија во одбраната од Дарданците.

- Според стручњаците, два значајни датума во историјата на античка Македонија се поврзуваат со градот Билазора: 217 година п.н.е. кога македонскиот крал Филип V ја обновил нејзината фортификациска мрежа и 168 година п.н.е. кога македонскиот крал Персеј во фаза на подготовки за Третата македонско-римска војна успеал да договори воена помош од страна на Галите кои биле стационирани во близина на Билазора.
- Старата Општинска зграда - Свети Николе со Решение на РЗЗСК од 16.03.1995 година, е со статус споменик на културата заштитен со закон.

4.9.3 Верски објекти

Во денешно време на просторот на Овче Поле има приближно 23 цркви како и остатоци од други верски објекти. Од нив, црквата „Свети Николај“ (Гробјанска црква) во с.Буриловци е заштитена како споменик на културата. Како интересен факт може да се посочи тврдењето на турскиот патеписец Евлија Челебија за постоење на 40 цркви во овчеполието во периодот 17 - 18 век. За ранохристијанскиот период имаме утврдено постоење на над 20 базилики почнувајќи од 4 век до 6 век, кои понатаму, со обезбедување на финансиски средства ќе се истражат и презентираат.

Што се однесува до архитектурата низ историјата, присутна е селска архитектура чија карактеристика е максималното почитување на природните услови за теренот на градба. Значајни примероци од народната архитектура сеуште можат да се сретнат во Строиманци, Макреш, Мечкуевци, Орел, Преод, Малино, Ѓуѓанци и други села. Градската архитектура се јавува во средина на 19 век и е присутен бондрук системот на градење карактеристичен во тоа време за развој на занаетството и трговијата.

4.9.4 Цркви и манастири во градот

- Црква „Свети Прохор Пчински“ – Свети Николе (стара црква). Изградена е 1847 година и од истиот период се и иконите. Автор е Ѓорѓи Зографски и непознати автори.

- Црква „Свети Николај“ – Свети Николе (нова). Новата црква е надградба на старата. Темелите се осветени на 25.10.1983 година од Негово Блаженство Архиепископот Охридски и Македонски г.г. Ангелариј. Осветена е на 14.10.1990 година од Митрополитот Брегалнички г. Стефан. Иконите на иконостасот и фрескоживописот во олтарскиот дел се дело на зографот Драган Ристевски од Охрид.
- Гробјанска црква „Свети Архиѓакон Стефан“. Изградена е 1910 година. Иконите во најголем дел се од Ѓорѓи Зографски и непознат автор од 1929 година. Во 2006 година црквата е реновирана и е дограден нартекс.
- Манастир „Света Богородица“ - Ѓуриште. На местото на сегашната манастирска црква, постоела друга, која од страна на Турците во 16 век била срушена. Сегашната манастирска црква, во помали димензии и без купола, е возобновена 1920-1930 година. Иконите на иконостасот се од 19 век, а не е познато од кој зограф се.
- Црква „Свети Никола“, Бориловци е една од најстарите сочувани цркви во овчеполието. Потекнува од 9 век, а фрескоживописот е од 14 век. Не е познато кога и од кој архиереј е осветена.
- Црква „Свети Јован Богослов“, Богословец е изградена 1825 година од непознати мајстори. Од истиот период датираат и иконите изработени, во најголем дел од страна на Андон од Папрадиште, Ангелко од Папрадиште, Хаџи Коста, Јован Прилепчанин и уште неколку непознати автори.
- Црква „Свети Никола“, Д. Ѓуѓанци, изградена во 19 век на стари темели од 16 или 17 век. Иконите се од 19 век, се претпоставува дека се дело на Коста зограф и други непознати мајстори.
- Црква „Свети Ѓорѓи“, Орел. Изградена во 19 век, се претпоставува дека иконите се дело на кратовски зограф. Црквата нема фрескоживопис.
- Црква „Свети Димитриј“ – Стануловци. Се претпоставува дека е изградена во 15 век, иконите се од 19 век, дело на Х. Коста и непознат автор. Црквата во 2003 година е опожарена и од вредностите ништо не е останато.
- Црква „Вознесение Христово“, Строиманци. Црквата е во руинирана состојба и не е познато од кој период е и кога и од кој архиереј е осветена.
- Црква „Свети Николај“, Мечкуевци. Изградена е 1846 година. Иконите се од 19 век, а се претпоставува дека се изработени од непозна кратовска тајфа.
- Црква „Успение на Пресвета Богородица“, Немњици. Изградена е во 1848 година, од кој период се и иконите изработени од зограф Атанасие од Крушево.

- Црква „Свети великомаченик Ѓорѓи“, Ранченци. Изградена е во 19 век, од кога датираат и иконите, изработени од непознат автор.
- Манастир „Света Недела“, Ранченци, изграден околу 1930 година. Иконите се изработени во 20 век (1927) од страна на иконописецот Зографски и уште неколку непознати автори.
- Црква „Свети Никола“, Кнежје, изградена е во 19 век, од истиот период се и иконите, изработени од непознат автор.
- Манастир „Св. Пророк Илија“, Старо Село – Немањици. Срушен е во време на турското владеење, а денес постои само олтарската апсида.
- Црква „Вознесение Христово“, Крушица, датиран од 15 или 16 век. Црквата е фрескоживописана, а нејзините иконите датираат од 19 век.
- Црква „Свети вмч. Димитриј“, Преод. Иконописот и иконите се изработени 1871, од Хаџи Коста во најголем дел и од непознати мајстори, најверојатно од мајстори од кратовска тајфа.
- Црква „Вознесение Христово“, Малино. Се претпоставува дека е изградена во време на турското владеење, иконите се од 19 век од непознат иконописец.
- Манастир „Света Петка“, Мечкуевци. Сегашната црква е изградена во 1925 година до темели на оддалеченост до 10 метри од стара црква (изградена 1570 година) која била срушена за време на турското владеење.

4.9.5 Спортски живот во општина Св. Николе

Во општината постои еден спортски објект за организирање на спортско-рекреативни активности - спортска сала Цар Самоил, фудбалско и ракометно игралиште со површина од 15.324 m², уште едно фудбалско игралиште и пет мали детски игралишта во градот, 8 детски игралишта заедно со кошаркарски дел во руралните средини, како и тениско игралиште. Во општината е лоцирана и браната Мавровица на која е достапен спортскиот риболов, а во општината има и неколку ловишта за спортски лов.

Во општина Свети Николе активно функционираат повеќе спортски клубови:

- **Фудбалски клуб Овче Поле** кој се натпреварува во 3^{та} Македонска лига – Исток. Клубот е формиран во 1925 година, а своите натпревари ги игра на градски стадион Свети Николе. Во својата историја клубот долги година има настапувано во 2 Македонска фудбалска лига. Во овој клуб своите кариери ги имаат започнато Гордан Здравков – шампион во поранешна СФРЈ со ФК Вардар Скопје и тренер во 1 Македонска фудбалска

лига, Роберт Петров - интернационалец и поранешен репрезентативец на фудбалската репрезентација на Македонија. Најверните навивачи на ФК Овче Поле, се навивачката група Овчари.

Исто така функционира и **ФК Овче Поле – Јуниор** кој постои од 1999 год. во чии рамки функционираат следниве секции: почетници (7-9 годишна возраст), петлиња (11-12), пионери (13-14), кадети (15-16), младинци (17-18). Пионерите се натпреваруваат во Пионерската лига на Македонија – Централен регион, а останатите категории повремено играат пријателски натпревари.

- **КМФ Овче Поле 2013** кој како клуб во мал фудбал активно се натпреварува во 2 Футсал лига во Македонија.

- **Женски ракометен клуб - Свети Николе** кој од 2007 година, настапува под името ЖРК МСИ Москва - Свети Николе функционира во четири категории (пионери, кадети младинки и сениорки) со вкупно околу 56 ракометарки. Сениорската екипа со успех се натпреварува во Супер ракометната лига на Македонија – жени.

-**КК Овче Поле** формиран 1978 година, има настапувано и во 1 Македонска лига во Кошарка и клуб кој после поголема пауза повторно настапува во 3^{та} Кошаркарска лига на Р.М. Исто така функционира и КК Овче Поле Јуниор кој се натпреварува во младинските лиги при Кошаркарска Федерација на Македонија.

- **Шаховскиот клуб Овче Поле.**

Еден од најуспешните клубови во Свети Николе - ракометниот клуб Овче Поле, кој е основан 1958 година, не функционира. Во општина Свети Николе функционираат и училишните спортски клубови при основните и средното училиште.

Најпознати и најуспешни спортисти од општина Свети Николе се:

- **Кирил Лазаров** - најпознат македонски ракометар и капитен на македонската ракометна репрезентација, интернационалец;
- **Филип Лазаров** - македонски ракометар, интернационалец;
- **Благојче Крстев** - поранешен капитен на младинската репрезентација на Македонија во ракомет;
- **Гордана Нацева** - поранешен капитен на женската репрезентација на Македонија во ракомет, како и на женскиот ракометен клуб Кометал со кој ја освои и Европската шампионска титула;
- **Гордан Здравков** - шампион во поранешна СФРЈ со ФК Вардар, Скопје и тренер во 1^{та} Македонска фудбалска лига;

- **Роберт Петров** - интернационалец и поранешен репрезентативец на фудбалската репрезентација на Македонија.

4.10. Локална самоуправа

Општина Свети Николе како единица на локалната самоуправа со Статутот ги има определено органите во својот состав и работите од надлежност на Градоначалникот и Советот на општината.

Во рамките на општина Свети Николе функционираат три сектори и одделенија во рамките на секој сектор.

Советот на општина Свети Николе како орган на општината го сочинуваат 15 советници, претставници на граѓаните избрани непосредно на локални избори.

Во рамките на Советот функционираат 8 постојани комисији. Во рамки на локалната администрација на општина Свети Николе функционираат четири јавни претпријатија.

Од 01.07.2005 година под надлежност на општината е и територијалната противпожарна единица со околу 15 вработени чија главна дејност е гаснење на пожари и превземање на мерки и активности за спасување на имот и лица од разни несреќи на територија на општина Свети Николе и општина Лозово.

Според Законот за финансирање на единиците на локална самоуправа, општина Свети Николе во буџетот ги има следниве видови на приходи, како извори за финансирање на законските надлежности:

Сопствени извори на приходи на општината

Локални даноци:

- Данок на имот се плаќа еднаш годишно (сопственоста на имот: куќа, стан, земјиште);
- Данок на промет на имот – се плаќа при купување и продавање на имот;
- Данок на наследство или подарок на имот – за пренесување на имот од едно лице на друго (наследниците од прво колено се ослободени од плаќање на овој данок).

Такси како приход на општината ги определува Советот на општината:

- Административни такси се наплаќаат за поднесоци, за издавање на дозволи, решенија и слично и ги надоместуваат трошоците на општината за издавање на овие документи;
- Локални надоместоци – опфаќаат надомест за уредување на градежно земјиште;

- Надоместоци од комунална дејност;
- Собирање, одвезување и депонирање на смет;
- Снабдување со вода за пиење и одвод на отпадни води;
- Дел од приходите од персонален данок на доход – 3% од персоналниот данок на приход кој се плаќа од платите на вработените се насочува кон буџетот на општината во која тие имаат регистрирано место на живеење;
- Донации - можат да бидат од странски и домашни субјекти, изразени во финансиски средства или во ствари;
- Самопридонеси – доколку граѓаните позитивно се изјаснат по пат на референдум.

Дотации од Буџетот на Републиката и буџетите на фондовите

- Приходи од ДДВ кои се прибираат на национално ниво, а се наменети за обезбедување на вршење на основните функции на општината и истите се распределуваат согласно методологија со која се одредува процентот за секоја општина одделно.
- Наменски дотации од буџетите на соодветните министерствата наменети за финансирање на пренесените надлежности на локално ниво со цел да се покријат платите на вработените, одржување на објектите и финансирање на: основно и средно образование, култура, заштита на деца (детска градинка), социјална заштита и плати за пожарникарство.
- Трансфери од фондови - Фонд за патишта, Биро за недоволно развиени подрачја и Министерство за транспорт и врски.

4.11. Општински услуги

Со процесот на децентрализација, општините во Македонија добија нови надлежности согласно Законот за локална самоуправа, кои пред 2002 година беа во државна надлежност. Општина Свети Николе е надлежна за вршење на работи во следните области:

Урбанизам каде општината носи урбани планови, дава одобренија за градба, го уредува градежното земјиште и врши инспекциски надзор.

Комунални дејности каде општината е одговорна за снабдување со вода за пиење, третман на отпадните води, грижа за јавна чистота, осветлување, сообраќајна сигнализација, јавниот локален превоз, одржување на пазарите и локалните патишта и улици.

Заштита на животна средина и природа каде општината превзема мерки за заштита од загадување на вода, воздух, земја, природа и заштита од бучава.

Локален економски развој каде општината го планира локалниот економски развој, утврдува приоритети, води локална економска политика, го поддржува развојот на МСП и претприемништвото и го промовира партнерството.

Култура, каде општината се јавува како основач на локалните институции од областа на културата и се грижи за негување на културата во општината преку негување на традицијата и фолклорот со манифестации и разни форми на творештво.

Образование каде општината е основач на основните и средни училишта, се грижи за нивно функционирање и администрирање во соработка со централната власт, организира превоз и исхрана за учениците и нивно сместување во училишните домови.

Здравствена заштита, управување со институции од примарна здравствена заштита и грижа за унапредувањето на здравјето и превенирањето.

Заштита и спасување – општината спроведува подготовки и превзема мерки за заштита и спасување на граѓаните и материјалните добра од воени разурнувања, природни непогоди и други несреќи и последици предизвикани од нив, како и **противпожарна заштита**.

Во рамки на Проектот за поддршка на процесот на децентрализација за општина Свети Николе се вовеле едношалтерски систем, како **општински услужен центар**. Негова цел е да се скратат процедурите за давање информации и поквалитетни услуги на граѓаните во следните области: урбанизам, комуналии, даноци и комунални такси, животна средина и други услуги кои се во надлежност на општината.

Исто така, во општината функционира и **Бизнис центар**, кој работи во рамки на Одделението за локален економски развој и кој дава поддршка на бизнис секторот во општината со информации, разни промоции и кампањи во рамки на проекти поддржани од Министерство за економија.

Согласно Законот за слободен пристап до информации, граѓаните имаат право да се информираат за работата на Градоначалникот, Советот и работата на општинската администрација преку одговорно лице од Општината, а секако граѓаните имаат право и на иницирање прашања од нивни интерес до Советот на општината.

4.12. Урбанизам и просторно планирање

Планирањето на развојот на град Свети Николе е дефиниран со генерален урбанистички план (ГУП), бр.13-99 од 31.07.1998 година како основа за измена и дополнување на деталните урбанистички планови и зафаќа површина од 427 ха (во тек е изработка на нов генерален урбанистички план, и истиот е во завршна фаза со површина од околу 727 ха). Во текот на изминатите години од страна на општина Свети Николе извршена е и измена и дополнување на ДУП-овите (согласно новите законски услови) и тоа на: ДУП Ливади со површина од 10,42 ха, ДУП Бел Камен со површина од 13,31 ха и ДУП Рудина со површина од 32 ха.

Од страна на заинтересираните правни и физички лица досега е извршена измена и дополнување на помали делови од ДУП-овите, како и изработка на урбанистички план вон населено место (УПВНМ) за одредени локалитети надвор од градежен реон, а оваа година (2016), во тек е изработка и на урбанистички планови за неколку (8) села и се очекува да се донесат во текот на пролет 2017 година.

➤ **Индивидуално домување**

Изградено градежно земјиште

Индивидуалното домување, постоечкото изградено во општина Свети Николе, во најголем процент е од типот на семејни куќи со дворна површина, а помал процент се од типот двосемејни куќи и куќи во низ. Постоечкиот фонд на изградено индивидуално домување е покриено со планска документација ДУП-ови од постар датум изработени по метод на урбанистичко планирање со маркици, метод кој не дозволува доградби и на поголеми градежни парцели кои се со мал процент на изграденост на парцелата. Затоа се изградени голем број на дивоградби, кои со Законот за легализација (Закон за постапување со бесправно изградени објекти), се во процедура на легализирање и стекнување на правен статус на бесправно изградени објекти. Со развојот на приватниот сектор се јавува потреба за поинтензивен развој за домувањето со мешана намена на објекти т.е. деловно-станбени / станбено-деловни објекти и можност за потребата за брзо опслужување на физичките и правни лица за можност за изградба, доградба и надградба. Во новите ДУП-ови, односно новите плацови на државно земјиште кои се продадени или се во процес на продажба, градежните парцели се поголеми, не се со маркица и се од типот на деловно - станбени станбено - деловни објекти (воглавно кај сите се предвидени компатибилни намени кои се застапени со одреден процент согласно законот).

Неизградено градежно земјиште

Најголем процент (95%) од неизграденото градежно земјиште за индивидуално домување во општина Свети Николе е во приватна сопственост и само околу 5% во државна сопственост. Од ова може да се заклучи дека понудата на пазарот за инвестиции за градежно неизградено земјиште за домување во однос на покриеност со ДУП-ови е добра. Со изградбата на автопатот Миладиновци – Штип се очекува зголемен интерес за изградба на куќи и општината објави неколку огласи, а во план е пуштање на нови огласи за продажба на градежни парцели за индивидуални куќи.

➤ **Колективно домување**

Во општина Свети Николе после 20 години мирување, во 2012 година се изгради колективна станбена зграда, а во 2016 година се отпочна со градба на уште една колективна станбена зграда.

Изградено колективно домување

Во постоечките колективни згради на општина Свети Николе, во сите 3 зони на градот, се изградени вкупно 873 станови. Дел од нив се од постар тип, но поголем број се во добра состојба. Побарувачката на станови во објекти за колективно домување е зголемена. Објектите се со решени односи за делот на сопственоста на становите, во тек е приватизација на земјиштето на кое се изградени истите и кое станарите можат да го откупат од државата и сите се со решена инфраструктура. Во 2015 година се изгради нова зграда со 8 стана со по околу 60 м², а во тек е изградба и на уште една зграда, со 5 типа на стана (тип А со квадратура 61,05 м², тип Б со квадратура 62,25 м², тип В со квадратура 65,70 м², тип Г со квадратура 69,45 м², тип Д со квадратура 111,10 м²). Се очекува со изградбата на автопатот Миладиновци-Штип, кој поминува низ Свети Николе, градот да стане атрактивно место за живеење, ако се има во предвид фактот што до Скопје ќе се стигнува за 20-тина минути.

Планирано - неизградено колективно домување

Во планираната состојба на општина Свети Николе со планска документација (ДУП-ови) покриеноста во однос на изградба на згради за колективно домување е добра.

➤ **Индустриски зони**

Силни страни на економскиот развој на општина Свети Николе се расположливите индустриски капацитети, поволните услови за инвестиции и поволностите што ги нудат

индустриските зони. За потребите на локалниот економски развој на општина Свети Николе, локалната администрација има донесено 3 и работи на уште 2 урбанистички планови за развој и урбанизација на индустриските зони во општина Свети Николе.

Урбанистички планови кои се на важност:

- УПВНМ за **индустриска зона Овче Поле** со плански опфат од 58,05 ха
- ДУП за **индустриска зона за објекти од мало стопанство** со плански опфат од 14,69 ха
- ДУП за дел од УЕ 2 **локалитет Мавровица** со плански опфат од 2,94 ха.

Урбанистички планови кои се во фаза на донесување

- ДУП за **индустриска зона Југ** со плански опфат од 69,15 ха
- УПВНМ за **објекти од мало стопанство МВ Беш Карач КО Горобинци** со плански опфат од 3,40 ха.

4.13. Локална инфраструктура

4.13.1. Патишта и сообраќај

Покрај општина Свети Николе поминува новиот автопат А4 – автопатот: Миладиновци – Свети Николе – Штип, поминуваат два регионални патишта: Р1 и Р2, како и патните правци: АЗм, кој се протега од Велес кон Штип и е на оддалеченост од градот Свети Николе 9,5 км низ Овчеполската рамнина, како и патниот правец Р1204 кој се протега од Куманово кон Штип, кој поминува низ град Свети Николе.

Регионалниот пат Р1:

- Р1204 Куманово – Свети Николе – Овче Поле – Кадрифаково – Штип

Регионалниот пат Р2:

- Р2236 Свети Николе – Мечкуевци – Пуздерци – Неокази
- Р2135 Свети Николе – Горобинци – Преод – Малино – Горно Коњаре

На овие два патни правци се поврзани повеќе локални патни правци:

- село Ерџелија – А4;
- село Кадрифаково – А4 и АЗм;
- град Свети Николе – А4 и АЗм;

- село Црнилиште – Р1204 и АЗм;
- село Сарамзалино – АЗм;
- село Делисинци – АЗм;
- село Богословец – АЗм;
- село Немањици – А4 и Р2236;
- село Пеширово – Р1204;
- село Орел – Р1204;
- село Ѓуѓанци – Р1204;
- село Мездра – Р1204;
- село Стањевци – Р1204;
- село Павлешенци – Р1204;
- село Крушица – Р2135;
- село Сопот – Р2135;
- село Гороницни – Р2135;
- село Преод - Р2135;
- село Малино - Р2135.

Состојбата со патната инфраструктура е следна:

тип на пат	вкупна должина на патот	процентуално учество во вкупната патна мрежа во општината
асфалтирани локални патишта	51,06 км	50,755 %
тампонирани локални патишта	26,80 км	26,640 %
земјени коловози	6,20 км	6,163 %
не пробиени патни правци	16,54 км	16,442 %
Вкупно	100,60 км	100%

таб. бр. 22. Преглед на состојбата со патната инфраструктура во општина Свети Николе

Вкупниот број на регистрирани возила на територија на општина Свети Николе изнесува 3.604 и според овој податок, процентот на застапеност во однос на вкупниот број на жители во општината изнесува 5,12% или на секој 5-ти жител/едно возило.

Регистрирани моторни возила на територија на општина Свети Николе по категории

Тип на возило	број на регистрирани возила
Возила (автомобили, камиони и автобуси) со приклучни возила	2.703
Велосипед со мотор (и скутери)	446
Трактори	250
Моторцикли (над 50см ³)	205
Вкупно	3.604

таб. бр. 23. Преглед на регистрирани возила на територија на општина Свети Николе по категории

4.13.2. Водоснабдување

После повеќегодишен период во кој беше забранета употребата на водата за пиење од градскиот водовод и беше користена како техничка вода, сега градот Свети Николе во системот за водоснабдување се снабдува со здрава и чиста вода за пиење. За таа цел градот со вода за пиење се снабдува од два системи и тоа:

1. Систем за алтернативно водоснабдување Дивљак (кој не е во функција)
2. ЈП ХС Злетовица, Пробиштип

Системот за алтернативно снабдување Дивљак се состои од 10 бушотини од кои 7 се покриени со куќички и опремени со опрема која делумно функционира или воопшто не функционира. Две бушотини имаат набиено само цевка, а за третата има само подготвено цевка. Една од седумте бушотини се користи за водоснабдување на с.Кнежје, а останатите не се во функција. Кога би профункционирал овој систем водата од бушотините со пумпи би се доведувала во базен од каде ќе оди на филтрирање во филтри (не работат). Филтрираната вода се хлорира и се складира во 2 резервоари од по 750 м³ (вкупно 1.500 м³) чиста вода за пиење. Потоа по гравитациски пат се доведува во секундарната мрежа за водоснабдување на градот.

Вториот начин на водоснабдување е преку хидросистемот Злетовица кој сировата вода преку цевковод ја доведува до филтер станицата каде се врши преработка на сировата вода во чиста вода за пиење. Преработената вода се складира во два резервоари по 500 м³ од каде преку пумпна станица – Југо Тутун водата се испумпува во два резервоари од по 350 м³ кај амбулантата и од таму чистата вода се пушта во секундарната мрежа. Потрошувачката на вода се движи од 30 л/сек во зимскиот период до 75 л/сек во летниот период. За следење на квалитетот и процесот на производство на водата се грижи тим на стручни лица секој од својата област. За правилно функционирање на водоснабдителниот систем постојат резервоари за чистата вода на три места и тоа:

- Филтерна станица 2 x 500 м³
- Амбуланта 2 x 350 м³
- Дивљак 2 x 750 м³

Поради фактот дека овој систем успешно функционира, се очекува на подолг временски период да нема појава на проблеми во водоснабдувањето на град Свети Николе.

4.13.3. Снабдување со електрична енергија

Енергетската инфраструктура ги опфаќа енергетските објекти, високонапонскиот и среднонапонскиот развод. Клучен објект на високонапонскиот развод е трафостаницата ТС 110/35/10 КВ лоцирана во Овче Поле. Истата се напојува од 110 КВ далекувод Велес - Штип. Од оваа трафостаница се разгранува систем од далекуводи од кои 110 КВ и 35 КВ далекувод во правец на ТС 35/10 КВ Свети Николе. Трафостаницата ТС 35/10 КВ Свети Николе е лоцирана покрај патот Куманово - Штип. Од неа се разгранува систем 10 КВ далекуводи кон градот и околните места. Среднонапонскиот развод (10 КВ) во градското подрачје се води подземно (кабли), а околу градот се води воздушно. Нисконапонскиот развод (0,4 КВ) во градот се води воздушно. Трафостаниците ТС 10/0,4 КВ низ градот се со трансформатори со моќ од 160 и 250 КВА. Во градското подрачје има 29, што е доволен број за сегашната потрошувачка.

Заради ограничени извори на локалните енергетски резерви во иднина се планира да се преземат дополнителни мерки за зголемување на инвестициите и применување на иновативни технологии за енергетска ефикасност со што ќе се придонесе за заштеда на поскапата енергија и подобрување на економијата во општината. Со проширување на индустриската зона Овче Поле и со производство на еколошка електрична енергија произведена со помош на сончевата енергија и ветерот, ќе се овозможи искористување на потенцијалите што досега нашата општина ги нема реализирано. Придобивките од алтернативните извори на енергија ќе овозможат намалување на потрошувачката на струја, намалување на загадувањето на животната средина, како и подобра локална економија.

4.13.4. Телекомуникации

Овој тип на инфраструктура ги задоволува потребите на населението во општината како по квантитет така и по квалитет со оглед на изградбата на нова дигитална телефонска централа со капацитет од 4.486 аналогни и 32 ИСДН приклучоци. Во с.Ерџелија централата е со капацитет од 520 телефонски приклучоци, а во селата Амзабегово и Горобинци изградени се нови објекти на пошти и централа со капацитет од 520 и 396 телефонски приклучоци.

Бројот на телефонски корисници изнесува 4.800 така што со 259 корисници на 1.000 жители, општина Свети Николе е над националниот просек. Во општината се поголем е бројот на интернет корисници, а да напоменеме дека на територијата на општината активно има и кабелски провајдер.

4.13.5. Управување со отпад

Комуналниот отпад од градот се депонира на привремена депонија која се наоѓа на околу 7 км од градот, во непосредна близина на поранешната акумулација за снабдување на градското население со вода за пиење, без обезбедени санитарно технички мерки за заштита. Стручни анализи за влијанието на депонијата врз подземните води или акумулацијата нема, но секако постојат индикации дека постои загадување, имајќи предвид дека ова е ветровито подрачје и фактот дека депонијата се наоѓа во сливот на река Мавровица.

Собирањето и депонирањето го врши ЈКП „Комуналец“ со околу 10-13 тони отпад дневно, од кои 70% хартија и пластика и еден тон градежен шут, со годишно создавање на отпад од 1м^3 со што годишно на отпадот му се препушта простор од 18.497м^3 колку има и жители општината.

На депонијата, покрај комунален се депонира и индустриски отпад, претежно од органско потекло, помалку текстил и битумен.

Поради ниската еколошка свест и неинформираност на граѓаните, околу градот и околните места постојат голем број "диви" депонии каде сметот се фрла неконтролирано по околината. Како депонии се користат полузаштитени појаси, нивите, суводолици, реки, излетнички места. Како и во случајот со водоснабдувањето и овде општината решението го гледа во регионален пристап на решавање на проблемот со управување со цврстиот отпад во изградба на регионална депонија во регионот, за кое веќе општината ги отпочнува чекорите заедно со Центарот за развој на Источниот плански регион.

4.13.6. Гасификација

Општина Свети Николе е една од општините каде што поминува гасоводот, а со тоа ни дава дополнителна можност за обезбедување на постојните производствени капацитети со поефтин извор на енергија. Со цел заштита на животната средина потребно е побрзо вклучување на нашата општина во процес на гасификацијата, прво градот, а покасно и селските населби.

Со гасификација на јавните установи и стопански објекти, гасификација на домаќинствата и стопанските капацитети во селските населби ќе се овозможи намалување на основните трошоци за електрична енергија и создавање на амбиент за привлекување нови инвестиции.

4.14. Општинска соработка

4.14.1. Соработка со други општини

Општина Свети Николе активно учествува во меѓуопштинската соработка со соседните општини-посебно на полето на зајакнување на капацитетите на бизнис секторот. Со општините од Источниот и Вардарскиот плански регион општината има реализирано регионални проекти во делот на промоција на економските потенцијали, истражување на геотермалните потенцијали, создавање на база податоци за патна инфраструктура во двата региона како и програми за формирање и функционирање на регионална фондација за МСП и регионален Водич за инвеститори. Во рамките на активностите на Центарот за развој на Вардарскиот плански регион општината учествува во подготовка на заеднички регионални проекти. Општината редовно учествува и на меѓународни и регионални саеми како на пример, Саемот за инвестиции во комерцијални недвижности EXPO REAL во Минхен и тоа досега со два проекти: туристичко-рекреативен комплекс Ѓаволски Сид и Индустриска зона мало стопанство. Општината е членка на еврорегионот Морава-Пчиња-Струма, а својата меѓугранична соработка ја изразува и низ воспоставените соработки со збратимените општини: Чичевац, Република Србија, Сапарева бања, Р.Бугарија и Пуцонци, Р.Словенија.

Општината учествуваше во проектот E-GUESS „Подобрување на развојот во склад со Европската стратегија за оджливост 2020“, заедно со 9 други општини од Европа: Асоцијација на општини Таласа (Кастињано дел Капо и Трикасе) – Италија (носител на проектот), Општина Пајарес де Адаја - Шпанија, Општина Делта - Грција, Општина Царникава и Општина Мерсрагс – Латвија, Општина Цинцарени – Романија, Општина Садово – Бугарија, Општина Постира – Хрватска и Општина Агрос – Кипар. Преку проектот се одржуваа семинари во сите партнер организации и се потпишаа Меморандуми за збратимување помеѓу општините учеснички. Општината воспостави соработка со општина Делта, Република Грција и на друг заеднички проект во рамки на Програмата за прекугранична соработка помеѓу Р. Македонија и Р. Грција. На овој начин се отвори можност општина Свети Николе заедно со партнер-општината од Р. Грција да аплицира и користи средства од оваа ЕУ Програма.

4.14.2 Изготвени стратешки документи

<i>Ред. бр.</i>	<i>Документ</i>	<i>Изработен од</i>	<i>Година на усвојување од Совет на Општината</i>
1.	Локален еколошки акционен план за општина Свети Николе	Нво	2000
2.	План за спроведување на ЛЕАП за општина Свети Николе	ЕД „Изгрев“ – Свети Николе	2001

3.	Мерки и активности за подобрување на состојбите кај водните ресурси во општина Свети Николе	ЕД „Изгрев“ – Свети Николе	2002
4.	Студија за стопански развој на општините Свети Николе и Лозово	ФОРОП – Свети Николе	2002
5.	Профил на општината и стратешко економско планирање	Општина Свети Николе	2003
6.	Стратегија за управување со цврстиот отпад во општина Свети Николе	ЕД „Изгрев“ – Свети Николе	2003
7.	Акционен и динамички план на општина Свети Николе	Општина Свети Николе	2005
8.	Водич за инвеститори	Општина Свети Николе	2005
9.	Акционен план за социјална заштита на општина Свети Николе	Општина Свети Николе	2006
10.	Образовни политики на општина Свети Николе	Општина Свети Николе	2007
11.	Локална стратегија за млади на општина Свети Николе	Организација на жени на општина Свети Николе	2008
12.	Локален акционен план за вработување	Општина Свети Николе	2009
13.	Профил и Стратегија за локален развој на општина Свети Николе	Општина Свети Николе	2009
Документи во изработка			
	Профил и Стратегија за локален развој на општина Свети Николе 2018-2022	Организација на жени на општина Свети Николе	
	Студија за туризам на општина Свети Николе	Општина Свети Николе и Народен музеј	

V. Целни групи и крајни корисници на Стратегијата за локален економски развој на општина Свети Николе

Основни цели на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022] се:

- Подобрување на животните услови на граѓаните на општина Свети Николе преку предлагање и превземање на низа активности кои би ја подобриле целокупната состојба во општината;
- Зајакнување на капацитетите на приватниот сектор од општина Свети Николе, обезбедување информации кои ќе придонесат кон остварување подобрен пристап до финансиски и нефинансиски услуги за компаниите од општината, како и обезбедување поддршка и помош во организацискиот развој на компаниите од регионот, имплементација на активности за зајакнување на капацитетите на бизнис секторот;
- Покренување на процес во кој Локалната самоуправа во општина Свети Николе ќе понуди поприфатливи и посоодветни мерки и активности кои ќе го унапредат животот

на жителите и граѓаните на општина Свети Николе и ќе овозможат подобрување на деловната клима во општината.

Целни групи на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022] се:

- ❖ Жители на општина Свети Николе;
- ❖ Здруженија на граѓани, невладини организации и организации за поддршка на приватниот сектор со седиште во општина Свети Николе;
- ❖ Микро, мали, средни и големи компании од општина Свети Николе;
- ❖ Занаетчии и трговци поединци;
- ❖ Претприемачи (тековни и потенцијални);
- ❖ Регионални стопански комори и асоцијации со седиште во општината;
- ❖ Организации и здруженија на физички и правни лица со седиште во општина Свети Николе.

Крајни корисници на Стратегијата за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022] се:

- ❖ Жители на општина Свети Николе;
- ❖ Локалната самоуправа во општина Свети Николе;
- ❖ Одделенија и сектори во рамки на општина Свети Николе (ЛЕР одделение, Одделение за катастар и сл.)
- ❖ Центар за развој на Вардарски плански регион;
- ❖ Здруженија на граѓани, невладини организации и организации за поддршка на приватниот сектор со седиште во општина Свети Николе;
- ❖ Микро, мали, средни и големи компании од општина Свети Николе;
- ❖ Занаетчии и трговци поединци;
- ❖ Претприемачи (тековни и потенцијални);
- ❖ Регионални стопански комори и асоцијации со седиште во општината;
- ❖ Организации и здруженија на физички и правни лица со седиште во општина Свети Николе;
- ❖ Потенцијални заинтересирани странски и домашни инвеститори.

VI. Клучни чинители за Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе

6.1. КЛУЧНИ ЧИНИТЕЛИ НА ЛОКАЛНО НИВО

Општина Свети Николе (www.svetinikole.gov.mk).

Со процесот на децентрализација, согласно Законот за локална самоуправа, општините во Р. Македонија добија нови надлежности кои пред 2002 г. беа во државна надлежност. Општина Свети Николе е надлежна за вршење на работи во следниве области:

- Урбанизам, каде општината носи урбанистички планови, дава одобренија за градба, го уредува градежното земјиште и врши инспекциски надзор.
- Комунални дејности, каде општината е одговорна за снабдување со вода за пиење, третман на отпадни води, грижа за јавната чистота, осветлувањето, сообраќајната сигнализација, јавниот локален превоз, одржувањето на пазарите и локалните патишта и улици.
- Заштита на животната средина и природа, каде општината превзема мерки за заштита од загадување на вода, воздух, земја, природа и заштита од бучава.
- Локален економски развој, каде општината го планира локалниот економски развој, утврдува приоритети, води локална економска политика, го поддржува развојот на МСП и претприемништвото и го промовира партнерството.
- Култура, каде локалната самоуправа се јавува како основа на локалните институции од областа на културата и се грижи за негување на културата во општината преку негување на традицијата и фолклорот со манифестации и разни форми на творештво.
- Образование, каде општината е основач на основните и средните училишта, се грижи за нивно финансирање и администрирање во соработка со централната власт, а организира и превоз и исхрана на учениците, нивно советување и нивно сместување во училишни домови.
- Здравствена заштита, во делот на управување со институциите од примарна здравствена заштита и грижа и унапредување на здравјето и развој на превенцијата.
- Заштита и спасување - општината спроведува подготовки и превзема мерки за заштита и спасување на граѓаните и материјалните добра од: воени разурнувања, природни непогоди и други несреќи и последиците предизвикани од нив, како и противпожарна заштита.

Во рамки на проектот за Поддршка на децентрализација во општина Свети Николе се вовеле едношалтерски систем како општински услужен центар. Неговата цел е да се скратат процедурите за давање информации и поквалитетни услуги на граѓаните во следниве области: урбанизам, комуналии, даноци и комунални такси, животна средина и други услуги во надлежност на општината.

ЈКП Комуналец – Свети Николе (www.jkpsvetinikole.com.mk)

ЈКП Комуналец – Свети Николе е локално јавно претпријатие формирано од Совет на општина Свети Николе за извршување на комунални дејности на територијата на општина Свети Николе.

Основна дејност на ЈКП „Комуналец“ – Свети Николе е собирање, обработка и снабдување со вода, а останати регистрирани дејности се:

- Собирање, пречистување и дистрибуција на вода
- Активности во врска со недвижен имот
- Издавање на сопствен недвижен имот
- Одгледување на посеви и насади, неспомнати на друго место
- Земјоделски услуги, уредување и одржување на животната средина и природата
- Отстранување на отпадни води и ѓубре, санитарни и слични активности.

Средно општинско училиште „Кочо Рацин“

Во општина Свети Николе функционира Средното општинско училиште „Кочо Рацин“ со два училишни објекти, гимназиска зграда и земјоделска зграда. За потребите на училиштето постои еден ученички дом со капацитет од 112 легла наменет за ученици кои се школуваат надвор од местото на живеење и имаат потреба од домско сместување. Наставата при СОУ Кочо Рацин се реализира во две згради, а образовно работната пракса се реализира во постоечките објекти во училиштето: училишна економија, работилница, мини-фарма и млин за производство на сточна храна.

Училишната економија располага со обработливо земјиште со вкупна површина од 87 хектари, а се користи со современа механизација, приклучни машини и соодветна опрема за наводнување.

За поуспешно изведување на практичната настава на учениците од ветеринарната струка, училишната фарма е поделена на два дела и тоа: објект за сместување на молзни крави и објект за сместување на свињи. Фармата располага и со современи апарати и машини – апарат

за молзење, сад за ладење на млекото (лактофриз), поилки, хранилки, цистерна за течно ѓубриво и современа педолошка лабораторија.

Во учебната 2016/2017 година за упис во прва година огласени се 374 слободни места за ученици распределени во 11 паралелки со настава на македонски јазик според наставните планови и програми за:

Гимназиско образование – 102 ученици, 3 паралелки.

Земјоделско - ветеринарна струка - 204 ученици, 6 паралелки -
техничар за фармерско производство (1 паралелка)
техничар за хортикултура (1 паралелка)
ветеринарен техничар (2 паралелки)
техничар за агроменаџмент (1 паралелка)
градинар - цвеќар (1 паралелка).

Машинска струка - 34 ученици, 1 паралелка -
Автотехничар - мехатроничар (1 паралелка)

Хемиско – технолошка струка - 34 ученици, 1 паралелка -
месар (реформиран наставен план и програми) (1 паралелка).

Меѓународен Славјански Универзитет (МСУ) „Гаврило Романович Державин“ - Свети Николе
(www.msu.edu.mk)

Приватната високообразовна установа Меѓународен славјански универзитет „Гаврило Романович Державин“ – Свети Николе е акредитирана високообразовна установа која започна со работа во 2004 година во Св. Николе. Универзитетот има развиено соработка со тамбовскиот државен универзитет „Г. Р. Державин“ од градот Тамбов, Руска Федерација. Соработката се одвива преку размени во научната, наставната и студентската сфера, заедничка организација на конференции, обуки итн. На додипломските студии има 5 факултети со вкупно 8 насоки. Секој од факултетите опфаќа посебна област: Факултет за економија и организација на претприемништвото, Факултет за психологија, Факултет за информатика, Факултет за безбедносно инженерство и Факултет за правни науки.

Граѓански сектор во општина Свети Николе

Невладините непрофитни граѓански организации во општина Свети Николе главно се фокусирани на делување во следниве области: човекови права, родови права, заштита на животна средина, активности за млади и спорт, аграрни прашања и сл. Овие организации и здруженија често пати се поврзуваат и градат партнерски односи во зависност од потребите и целите за кои се залагаат, но само дел од нив се активни и имаат некое влијание и придонес во општествените текови на општината и регионот.

Организација на жени на општина Свети Николе, (www.womsvetnikole.org.mk)

Организација на жените на општина Свети Николе е здружение на граѓани формирано врз основа на слободно здружување на граѓаните за остварување на нивните интереси и превземање на активности за подобрување на целокупната состојба, пред сè, на жените во општеството, но и на децата и младите. Организацијата е продолжување на поранешното женско движење во Македонија и од 1990 година дејствува како независна организација. На 28 декември, 1998 г. организацијата се регистрира во согласност со новиот Закон за граѓани и фондации, а во април 2011 година се пререгистрира во согласност со новиот Закон за здруженија и фондации на Р.Македонија. Во 2006 година, организацијата е регистрирана во Регистарот на здруженија на граѓани кои работат во областа на социјалната заштита при Министерството за труд и социјална политика и е во позиција да имплементира одредени активности во областа на социјалната заштита делегирани од Министерството.

Организацијата во руралните средини има женски активи со цел полесно стапување во контакт со целните групи при реализирање на предвидените активности и проекти. Целите на организацијата се сумирани во следниве полиња на делување: создавање услови за подобра здравствена заштита на населението; подобрување на статусот и условите за живот на децата и младите; почитувањето и заштитата на човековите права и развој на демократијата; заштита на животната средина; и зголемување на капацитетите на организацијата.

Во општината се регистрирани и делуваат и:

- Здружение за унапредување и развој на земјоделието „Агроник“
- Здружение на граѓани „Демократија“
- Здружение на граѓани „Овчеполски Аграр“
- Агроконсалтинг тим
- Овчеполски еко производи
- Здружение на граѓани „Полен“
- Ренесанса
- Ракометен Клуб „Овче Поле СВН“
- Организација на резервни офицери на Р.Македонија, ООЕ Свети Николе
- Здружение на граѓани „Чекор по чекор во подобра иднина“
- Здружение на глуви и наглуви
- Центар за помош на лица со ментален хендикеп-Порака

- Заедница на инвалидски организации
- Здружение на телесно инвалидизирани лица
- Здружение на инвалидни пензионери
- Еко Зем
- Општинска организација на Црвен Крст - Свети Николе
- Здружение на пензионери на општина Свети Николе
- Извиднички одред Гоце Делчев
- КК Овче Поле
- Здружение на граѓани „Илинденски марш 1903“
- Доброволно противпожарно друштво
- Здружение на борци од НОБ
- Здружение на граѓани „Поттик“
- Здружение на граѓани „Овчеполски фармер“
- Граѓанска иницијатива на жени
- Здружение на пчелари „Овчеполско сонце“
- Локален младински совет

6.2. КЛУЧНИ ЧИНИТЕЛИ НА РЕГИОНАЛНО НИВО

Центар за развој на Вардарскиот плански регион (www.vardarregion.gov.mk)

Центарот за развој на Вардарскиот плански регион е основан од единиците на локалната самоуправа што влегуваат во состав на Вардарскиот плански регион: Свети Николе, Кавадарци, Велес, Градско, Неготино, Росоман, Чашка, Демир Капија и Лозово. Центарот има својство на правно лице.

ЦРВПР ја изготвува предлог-Програмата за развој на Вардарскиот плански регион и предлог-акциски план за имплементација на Програмата за развој на Вардарскиот плански регион. Центарот за развој подготвува предлог-проекти за развој на Вардарскиот плански регион и за подрачјата со специфични развојни потреби, ги координира активностите поврзани со имплементацијата на Програмата за развој на Вардарскиот планскиот регион, ги реализира проектите за развој и врши промоција на развојните можности на Вардарскиот планскиот регион. ЦРВПР обезбедува информации до заинтересираните страни за текот на реализацијата на Програмата за развој на Вардарскиот планскиот регион и други прашања поврзани со регионалниот развој, дава стручна и техничка помош за единиците на локална самоуправа при подготовката на нивните програми за развој и обезбедува стручни услуги на здруженија на

граѓани и други заинтересирани страни за подготовка на проекти од областа на регионалниот развој. Исто така, ЦРВПР ја поттикнува меѓуопштинската соработка во рамките на Вардарскиот плански развој и спроведува проекти за поттикнување на развојот на планскиот регион финансирани од фондовите на Европската унија и други меѓународни извори.

Бизнис центар за поддршка и консултативни услуги за мали и средни претпријатија во рамките на Центарот за развој на Вардарскиот плански регион (www.vardarregion.gov.mk)

Бизнис Центарот за поддршка и консултативни услуги за мали и средни претпријатија во рамките на ЦРВПР има за цел да им помогне и даде поддршка на микро, малите и средни претпријатија од Вардарскиот регион со цел нивен побрз и подинамичен развој. Бизнис Центарот е воспоставен со цел дополнување и проширување на услугите кои ЦРВПР ги нуди на приватниот сектор во регионот. Негова задача е идентификување на тековните потреби на приватниот сектор, нудење мерки за поддршка, правилно и навремено информирање и зајакнување на капацитетите на новоосновените компании со што ќе се овозможи развој на компаниите во успешни, одржливи и профитабилни бизниси преку лобирање, информирање и вмрежување. Бизнис Центарот нуди услуги на приватниот, јавниот и граѓанскиот сектор во делот на општо информирање, подготовка на предлог проекти до национални и меѓународни фондови, посредување при имплементација на проекти, услуги за спроведување на обуки за стратешко планирање и проектен менаџмент, услуги за изработка на анализи, кампањи, учество на саеми и промотивни настани.

6.3. КЛУЧНИ ЧИНИТЕЛИ НА НАЦИОНАЛНО НИВО

Министерство за локална самоуправа (www.mls.gov.mk)

Министерството за локална самоуправа е надлежно за водење на политиката за поттикнување рамномерен регионален развој. Тоа, во соработка со другите министерства што превземаат мерки за поттикнување на развојот, ја дефинира и спроведува политиката за поттикнување рамномерен регионален развој согласно целите на економската политика на Владата на Р. Македонија и програмските документи за интеграција на Р. Македонија во Европската унија. Министерството за локална самоуправа е координатор на ИПА компонента II - на активностите за подготовка и имплементација на заедничките повеќегодишни оперативни програми за прекугранична соработка со соседните земји. Ова министерство има за цел унапредување на прекуграничната соработка со соседните држави.

Министерство за економија (www.economy.gov.mk)

Министерството за економија ги следи состојбата и појавите на: пазарот на стоки и услуги и влијанието на мерките на економската политика; економските, структурните и техничко-технолошките состојби и предлага мерки за остварување на развојна и тековна економска политика во областа на производство, трговија, туризам, угостителство и занаетчиство. Тоа, исто така, ги следи тековните материјални биланси и снабдувањето на граѓаните со основни прехранбени производи и други стоки за широка потрошувачка, снабдувањето на претпријатијата со сировини и репроматеријали. Покрај ова, Министерството за економија врши работи што се однесуваат на индустриска сопственост, заштита на потрошувачи, мали и средни претпријатија, надворешно-трговското работење, геолошки истражувања и експлоатација на минерални сировини, енергетика, примена на општи и технички нормативи, прописи и стандарди; метрологија.

Министерството за економија на национално и регионално ниво нуди низа програми за поддршка и развој на малите и средните компании. Како позначајни се издвојуваат:

- Програма за конкурентност, иновации и претприемништво;
- Програма за геолошко-информативен систем (ГИС);
- Програма за заштита на потрошувачите.

Програма за развој на Обединетите нации во Р. Македонија (УНДП) (www.mk.undp.org)

Програмата за развој на Обединетите нации во Р. Македонија ги има следниве програми и мерки со цел економски развој на Р. Македонија и поддршка на малите и средните претпријатија:

- Промоција на одржливи вработувања;
- Зајакнување на ефективност на поддршката;
- Локален развој;
- Добро владеење - испорачување подобри услуги на сите;
- Социјална инклузија - зајакнување на најранливите категории во општеството;
- Енергија и животна средина - осигурување одржлив развој.

Германска агенција за интернационална соработка - Програма за регионален економски развој во Р. Македонија (ГИЗ РЕД) (www.giz.de/en)

Германската агенција за интернационална соработка - Програма за регионален економски развој во Р. Македонија има тековни билатерални кооперативни активности во Р. Македонија фокусирани на:

- Одржлив економски раст и
- Демократизација и граѓанско општество.

ГИЗ РЕД Програмата во Македонија вклучува и Програма за регионален и локален економски развој преку која на регионалните структури им овозможува да планираат, имплементираат и менаџираат комплексни регионални мерки, како и мерки со среднорочно и долгорочно ЕУ финансирање на транспарентен и ефикасен начин.

Агенција за меѓународен развој на САД во Р. Македонија (УСАИД) (www.usaid.gov)

Агенцијата за меѓународен развој на САД во Р. Македонија има повеќе програми и мерки, од кои најголемо значење има Програмата за економски раст, која се фокусира на подобрување на бизнис опкружувањето и зголемување на конкуритивноста на малите и средните компании во секторите со потенцијал за раст и креирање работни места. Оваа програма вклучува:

- Микро претпријатија и приватен сектор,
- Земјоделски пазари и трговија,
- Развојни кредити и пристапи до финансии и
- Економски политики.

Швајцарска агенција за развој и соработка (SDC) и

Државен секретаријат за економски работи (SECO) (www.eda.admin.ch)

Швајцарска агенција за развој и соработка (SDC) и Државен секретаријат за економски работи (SECO) насочуваат средства со цел промовирање на конкурентноста и инклузивноста на економијата и прилагодување на економскиот систем во една пазарна економија, кој создава работни места и раст. Мерките и програмите кои се достапни во Р. Македонија имаат за цел зајакнување на конкурентноста на приватниот сектор преку подобрување на финансирањето и клучните бизнис вештини, како и овозможување на системски промени во одредени сектори преку програмите:

- Добро владеење, полови и трансферзални теми и
- Регионална соработка.

Амбасада на Кралството Холандија во Македонија (www.balkanbusiness.nl)

Амбасадата на Кралството Холандија во Македонија ги става на располагање следниве програми:

- Програма за субвенционирање за стекнување знаења, изработка на физибилити студии и практични вештини;
- Менаџмент тренинг програма на Холандија;
- Холандски фонд за добар раст.

ЕУ фондови

ЕУ фондовите кои им се на располагање на компаниите во Р. Македонија овозможуваат континуирана поддршка на развојот на македонската економија и на самите компании. ЕУ фондовите вклучуваат: Програми на заедниците, Регионални програми за Југоисточна Европа и Национални програми - ИПА фондови. ЕУ фондовите во кои компаниите можат да аплицираат за добивање финансиски и нефинансиски услуги ги вклучуваат следните програми:

- ХОРИЗОНТ 2020 (www.ec.europa.eu/programmes/horizon2020/)

Програма за истражувања и иновации чија основна цел е да се поттикне соработката помеѓу компаниите и истражувачките институции со цел создавање конкурентни производи и конкурентни иновативни МСП. Програмата Хоризонт 2020 се однесува за периодот 2014-2020, има буџет од 79,4 милијарди евра и цели кон истражувања и иновации во индустријата и општеството.

- КОСМЕ (www.ec.europa.eu/enterprise/initiatives/cosme/)

Косме е Програма за конкурентност и иновативност на ЕУ (2014-2020) и претставува компатибилна програма за компаниите (со финансиските инструменти и МСП инструментот).

Главни цели на програмата се:

- Пристап до финансии за МСП,
- Нови услуги за МСП,
- Претприемничка култура,
- Одржлива конкурентност на ЕУ бизнисот,
- Интернационализација на МСП и подобрување на пристапот на ЕУ пазари.

- ПРОГРЕС + (www.ec.europa.eu/)

ПРОГРЕС + е програма за вработување и создавање квалификуван кадар, програма која на малите и средните претпријатија им овозможува можност за градење на капацитетите на вработените.

- Лајф + (www.ec.europa.eu/environment/life/funding/lifeplus)

Лајф + е програма за заштита на животната средина. Главен таргет на оваа програма се компании кои превземаат мерки за заштита на животната средина.

Агенција за поддршка на претприемништво на Р. Македонија (АППРМ) (www.apprm.gov.mk)

Агенција за поддршка на претприемништво на Р. Македонија, основана декември 2003 година, претставува централна државна институција за поддршка на претприемништвото и развојот на малото стопанство во Република Македонија.

Мисија на АППРМ е изградба на поволно економско опкружување и законска регулатива, како и создавање и развој на институционална инфраструктура за поддршка и развој на претприемништвото и конкурентноста во малото стопанство. АППРМ се стреми кон спроведување и координација на државната и меѓународната поддршка за микро, малите и средни бизниси и промоција на претприемништвото преку нефинансиски и финансиски форми на поддршка. Финансиските форми на поддршка на претприемништвото и малото стопанство на АППРМ се во форма на:

- Кофинансирање договорени проекти за потребите на Агенцијата кои се спроведуваат преку институционалната инфраструктура на претприемачки центри;
- Кофинансирање развојни проекти во соработка со домашни и странски инвеститори и донатори;
- Кофинансирање последипломски студии од областа на претприемништвото.

Агенција за промоција и поддршка на туризмот (АППТ) (www.tourismmacedonia.gov.mk)

Агенцијата за промоција и поддршка на туризмот е владина организација чија основна функција е промоција на туристичките ресурси и капацитети на Република Македонија на меѓународно ниво. Со основна цел привлекување туристи во Р. Македонија како уникатна туристичка дестинација, агенцијата има започнато со проекти и кампањи финансирани од Владата на Р. Македонија. Главни надлежностите на Агенцијата за промоција и поддршка на туризмот се:

- Активно унапредување и промоција на туризмот и професионално презентирање на сите сегменти и региони од туристичката понуда, како и изготвување на анализа за потенцијалите на домашниот и странскиот туристички пазар;
- Подготвување и реализација на програмата и обезбедување информативен пропаганден материјал за промоција и поддршка на туристичките вредности;
- Формирање и развивање единствен туристичко-информативен систем и негово поврзување со други информативни системи;

- Активно промовирање на вкупниот туристички потенцијал на Република Македонија во земјата и во странство и соработување со светски познати туроператори за привлекување на што поголем број туристи;
- Поттикнување и координирање на сите туристички организации, комори, асоцијации, здруженија и МСП од областа на туризмот и угостителството со цел унапредување и промоција на туризмот;
- Иницирање и насочување меѓуопштинска, регионална и меѓународна соработка за промоција на туризмот;
- Учество во привлекување инвестиции во туризмот во Р. Македонија.

Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој (АФПЗРР)
(www.ipardpa.gov.mk)

Со цел поуспешна реализација на мерките на земјоделската политика и политиката на руралниот развој во Република Македонија, на 11 јуни 2007 година, Собранието на Република Македонија го усвои Законот за основање Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој. Со тоа се овозможува ефикасно управување со финансиските средства, како од Буџетот на Република Македонија, така и со средствата од претпристапната помош на Европската унија наменети за руралниот развој.

Агенцијата во рамките на своите активности ги врши следниве работи:

- Прием, евиденција и обработка на барања за финансиска поддршка;
- Одобрување на исплата на средства;
- Организирање на финансиски и сметководствени работи;
- Внатрешна ревизија;
- Организирање, спроведување и координирање на административни и технички контроли и контролите на лице-место;
- Прибирање и обработка на податоци;
- Водење бази на податоци и регистри;
- Подготовка на извештаи и анализи.

За вршење на работите, Агенцијата ги спроведува следните постапки:

- Објавување огласи и критериуми за доделување на финансиска поддршка;
- Одобрување финансиски средства во согласност со критериумите;

- Склучување договори за финансиска поддршка со корисниците;
- Вршење исплати;
- Вршење контрола на терен пред и по одобрување на барањето;
- Одобрување на прифатливите финансиски расходи на барателите пред исплата на финансиските средства;
- Следење на реализација на проекти;
- Водење постапки против корисници кои ги искористиле финансиските средства спротивно на договорот.

Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој овозможува ефикасно управување со финансиските средства како од Буџетот на Р. Македонија, така и со средствата од претпристапната помош на ЕУ наменети за руралниот развој.

АФПЗРР ги вклучува следните сектори кои се директно поврзани со претпристапната помош на Европската унија за рурален развој:

- Сектор за внатрешна ревизија;
- Секторот за одобрување на плаќања;
- Сектор за контрола;
- Сектор за финансиски прашања и
- Сектор за општи и правни работи.

Надлежности на Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој вклучуваат:

- Извршување на мерките за директните плаќања во земјоделството;
- Интервенции на пазарот на земјоделски производи;
- Имплементација на производните квоти;
- Извршување на мерките за рурален развој;
- Реализација на средствата од претпристапната помош на Европската унија за рурален развој;
- Спроведување на мерките на државна помош во земјоделството.

Агенцијата е директно одговорна за ИПАРД фондовите кои задолжително се трошат по утврдените мерки во ИПАРД Програмата и тоа за:

Мерка 101 - Инвестиции во земјоделските стопанства за нивно реструктурирање и надградба до стандардите на Европската унија. Овде приоритетни сектори се:

- Лозарство, овоштарство, градинарство,

- Одгледување млечен добиток за примарно производство на млеко и
- Одгледување добиток и живина за тов за производство на месо.

За оваа мерка прифатливи се следниве проекти:

1011 Лозови насади

10111 Обновување и модернизација на постоечки лозови насади

1012 Овошни насади

10121 Обновување и модернизација на постоечки овошни насади

1013 Производство на зеленчук

10131 Изградба/реконструкција и модернизација на пластеници и стакленици

10132 Модернизација на производство на зеленчук на отворено

1014 Одгледување на животни за производство на млеко

10141 Изградба/обновување на објекти за одгледување на молзни крави, овци и кози

1015 Одгледување на животни за производство на месо

10151 Изградба/обновување на објекти за одгледување на свињи

10152 Воспоставување на нови живинарски капацитети на земјоделски стопанства за одгледување на бројлери и модернизација на постоечките

Мерка 103 - Инвестиции во преработката и пласман на земјоделски и земјоделско-прехранбени производи за нивно реструктурирање и надградба до стандардите на Европската унија. Приоритетни сектори:

- Производство на вино,
- Преработка на овошје и зеленчук,
- Преработка на млеко и млечни производи и
- Производи од месо.

За оваа мерка прифатливи се следниве проекти:

1031 Производство на вино

10311 Подобрување на квалитетот на виното

1032 Преработка на овошје и зеленчук

10321 Воспоставување и модернизирање на откупни центри за овошје и зеленчук

10322 Модернизирање на производствените технологии во капацитетите за преработка на овошје и зеленчук

1033 Преработка на млеко и млечни производи

10331 Воспоставување и модернизација на собирни центри за млеко

10332 Инвестиции за модернизација и технолошко осовременување на капацитетите за преработка на млечни производи

1034 Производи од месо

10341 Воспоставување на кланични капацитети за живина

10342 Модернизација и технолошко осовременување на постоечките линии на кланици за говеда, свињи, овци и живина

10343 Инвестиции за реструктурирање на производните капацитети за преработка на месо

Мерка 302 - Инвестиции за диверзификација и развој на руралните економски активности:

- Поддршка на микро претпријатијата во руралните области,
- Промовирање на активности од рурален туризам.

За оваа мерка прифатливи се следниве проекти:

3021 Инвестиции за воспоставување и подобрување на не земјоделски производствени активности во рурални средини

30211 Создавање на мали капацитети за производство на храна

30212 Создавање на активности за непрехрамбени активности

30212 Воспоставување и модернизирање на откупни центри за шумски производи

30215 Поддршка за услужни дејности во рурални средини (неземјоделски услуги)

30221 Воведување алтернативни системи за земјоделско производство

30231 Инвестиции за воспоставување на машински прстени

30232 Воспоставување и унапредување на приватните ветеринарни услуги

30241 Изградба/реконструкција и модернизирање на капацитетите за сместување на отворено.

Европска банка за обнова и развој (www.sep.gov.mk)

Пристапот на ЕБОР во решавање на сложените транзициски предизвици се заснова на стратегии, политики и процедури. Разликата помеѓу земјите од регионот во кои работи Банката е голема, па таа ги приспособува своите производи и се насочува секторски за да ги задоволи конкретните пазарни потреби на секоја земја. Се развиваат и следат стратегии за земјите, поединечно за секоја од 27те земји во којашто работи. Исто така, Банката има и секторски политики во кои формално се утврдува стратегијата за следниве сектори: земјоделство; енергетика; општинска инфраструктура и животна средина; природни ресурси; сопственост; шпедиција; транспорт; телекомуникации, информатика и јавни гласила.

Финансирањето проекти е основна дејност на ЕБОР. Банката обезбедува финансирање со заеми и акционерски капитал, гаранции, лизинг, поддршка на трговија како и финансирање на професионален развој преку програми за поддршка. Конкретните решенијата се креираат според потребите на клиентот и на проектот, како и според специфичната состојба во земјата, регионот и секторот. Досега, ЕБОР има доделено повеќе од 22,7 милијарди евра за проекти во приватниот и во државниот сектор.

Големите проекти на Банката се движат од 5 милиони евра до 250 милиони евра (повеќе од 20 милијарди евра се обезбедени за над 800 големи проекти). Овие проекти треба да ги исполнуваат основните услови, како што се: да бидат профитабилни и да се од значење за локалната економија, да ги задоволуваат стандардите за заштита на животната средина, да бидат дополнително финансирани од спонзори и од други ко-финансиери.

Малите проекти речиси секогаш се финансирани преку финансиски посредници како што се комерцијалните банки, банките за микробизниси, капиталните фондови и институциите што работат со лизинг, на тој начин обезбедувајќи им на претприемачите и на малите фирми поголем пристап до финансиски средства.

Програмата за олеснување на трговијата обезбедува кредитни олеснувања во форма на гаранции од ЕБОР издадени во корист на меѓународни комерцијални банки. Банката, исто така, обезбедува директно финансирање на банките во регионот, со цел понатамошно позајмување на локалните компании за трговски активности. ЕБОР е активна со следните програми за поддршка на развојот на деловните активности на МСП:

- Програма за управување со организациски промени – ТАМ [се разменуваат менаџерски практични знаења (know-how) и се развиваат деловни способности];
- Програма за деловни советодавни услуги - БАС (се развива професионалниот капацитет на локалните консултанти кои ќе им обезбедуваат на МСП стручни совети за деловното извршување);
- Заеднички Виенски институт (спроведува семинари за менаџери во претпријатија, претприемачи и владини службеници).

Македонска банка за поддршка на развојот (www.mbdp.com.mk)

Македонска банка за поддршка на развојот е развојна и извозна банка чија стратешка цел е да го поддржува и поттикнува развојот на Македонското стопанство преку кредитирање на мали

и средни претпријатија и извозни компании. Македонската банка за поддршка на развојот ги нуди следните финансиски производи на малите и средните претпријатија:

КРЕДИТИРАЊЕ:

- Кредит за поддршка на извозот - обртни средства за подготовка на производство наменето за извоз и обртни средства за премостување на периодот од направениот извоз до наплатата на средствата од странскиот купувач;
- Кредит за мали и средни претпријатија - трајни обртни средства и инвестиции од различни извори: ИКЛ-револвинг, МБПР, ЕИБ, ЕИБ-револвинг;
- Кредит за поддршка на земјоделството и агроиндустријата - примарно производство, преработка и извоз - преку комерцијалните банки или директно преку МБПР;
- Кредит за микро компании - микро и мали трговски друштва, индивидуални претприемачи, занаетчиски дуќани, приватни трговци, тезги на пазар и други микро и мали стопански субјекти;
- Кредит за енергетика - енергетска ефикасност и обновливи извори на енергија;
- Кредит за намалување на невработеноста - создавање и одржување на работни места и самовработување со кредитирање;
- Кредит со гарантна шема - микро, мали и средни трговски друштва кои немаат доволно обезбедување при аплицирање кај деловните банки;
- Кредит за сместувачки капацитети - инвестиции за микро, мали и средни претпријатија со седиште во Р. Македонија за купување, изградба и адаптација на мали сместувачки капацитети до 70 легла, со стандард не поголем од три ѕвезди;
- Кредит за старечки домови и градинки - микро, мали и средни претпријатија со седиште во Р. Македонија за изградба и опремување на установи за стари лица и детски градинки;
- Кредит за општините во Р. Македонија за реализација на проекти од ИПА компонента за прекугранична соработка.

КРЕДИТНО ОСИГУРУВАЊЕ на:

- Домашни побарувања (пред и по испорака);
- Извозни побарувања (пред и по испорака);
- Од комерцијални и политички ризици.

ФАКТОРИНГ (финансиска активност со која една фирма ги продава своите побарувања од купувачите на финансиски посредник - фактор (банка, финансиско друштво итн.) по намалена

(дисконтирана) вредност, а потоа факторот ги наплатува побарувањата од должниците).

Македонска развојна фондација за претпријатија (www.mrfp.org.mk)

Македонската развојна фондација за претпријатија делува на територијата на Република Македонија. Директни клиенти на Македонска развојна фондација за претпријатија се акредитираните посредници вклучени во испорака на финансиски услуги, како и организации на претприемачи со кои развива партнерства за промоција на претприемништво, а полето на делување опфаќа:

- подобрување на пристап до финансиски услуги,
- промоција на претприемништвото,
- иновации во компаниите.

Министерство за финансии - Сектор за централно финансирање и склучување договори (www.finance.gov.mk)

Секторот за централно финансирање и склучување договори (ЦФЦД) во рамките на Министерството за финансии на Република Македонија е надлежен за стабилно финансиско управување на сите проекти кои се финансираат од страна на ИПА компонентите.

ЦФЦД претставува водечко тело во рамките на оперативните структури за ИПА Компонентите I, III и IV, како и надлежен орган кој врши склучување договори и кој е единствено одговорен за спроведување на тендерските постапки и плаќања поврзани со проекти финансирани од ЕУ.

Фонд за иновации и технолошки развој (ФИТР) (www.fitr.mk)

Фондот за иновации и технолошки развој ги поттикнува иновациите преку обезбедување на дополнителни извори за финансирање на иновациите со помош на следните инструменти:

- Кофинансирани грантови за старт-ап, спин-оф трговски друштва и иновации - инструмент наменет за финансирање на новоосновани микро, мали и средни компании, регистрирани во Република Македонија, со цел поттикнување на иновативност кај компаниите, имплементирање на иновативни решенија и поддршка на компании кои имаат висок потенцијал за раст, како и пренесување на резултатите од научните истражувања во апликативни, односно комерцијални активности преку формирање на спин-оф компании.
- Кофинансирани грантови и условени заеми за комерцијализација на иновации и кофинансирани грантови за трансфер на технологии - обезбедува финансирање до максимум 85% од вкупниот буџет за проектот, до максимален износ од 30.000 евра.

- Кофинансирани грантови и условени заеми за комерцијализација на иновации - инструмент наменет за микро, мали и средни претпријатија што сакаат да развијат иновативен производ или процес, сами или во соработка со друга компанија или установа која врши високообразовна, односно научно-истражувачка дејност. Инструментот е наменет за мали и средни претпријатија регистрирани во Република Македонија со цел да се реализираат и имплементираат иновативни решенија, иновативни процеси и да се воведат иновацијата во компаниите, вклучувајќи поддршка за компании со висок потенцијал за раст.

- Кофинансирани грантови за трансфер на технологии - инструмент кој има за цел да ја поттикне имплементацијата на нови, иновативни и подобрени технологии, практични знаења (know-how) и технолошки процеси. Со овој инструмент се очекува да се постигне долгорочен позитивен придонес за развојот на националната економија, подобрување на конкурентноста преку технолошки и оперативни унапредувања и обезбедување нови работни места. Инструментот е наменет за финансирање на програми за воведување на иновативни и напредни технологии во малите и средни претпријатија основани во Република Македонија. Програмите за трансфер на технологии се фокусирани на помагање на МСП да ја подобрат нивната продуктивност, да ги зголемат стандардите за квалитет и да воведат процеси за развој на нови производи.

- Техничка помош преку деловно-технолошки акцелератори. Фондот преку техничка помош ќе го поддржи формирањето на деловно-технолошки акцелератори - субјекти за давање инфраструктурна поддршка на иновациската дејност според Законот за иновациска дејност, со цел акцелерација на претприемништвото преку поддршка на физички лица кои сакаат да основаат трговско друштво, како и веќе основани компании во нивната почетна фаза (кои постојат максимум шест години) преку обезбедување на едукативна, логистичка и финансиска помош.

Стопанска комора на Р. Македонија (www.mchamber.org.mk)

Стопанската комора на Македонија е референтна институција на бизнисот во нашата држава со околу 15.000 членки на доброволна основа од кои најголемиот број се мали и средни претпријатија. Членките на Стопанската комора на Македонија имаат доминантно учество во формирањето на сите макроекономски индикатори на ниво на државата (БДП, надворешно-трговската размена, вработувањето, измирувањето на обврските кон државата и сл.). Во рамките на тоа се и организирани активности за унапредување на економските односи со странство, стручно усовршување на кадрите во стопанството, унапредување на квалитетот на

производството, техничко-технолошкиот развој преку поврзување со партнери од странство и неопходното информационо поврзување.

Од декември 2004 година со Законот за Стопанската комора на Македонија, Комората е деловно стручна асоцијација што ги усогласува, застапува и ги штити интересите на своите членови. Во Комората на доброволна основа се здружуваат правни лица со седиште во Република Македонија кои вршат стопанска дејност и се запишани во трговскиот регистер. Во Комората може да се здружуваат и други субјекти кои со својата дејност придонесуваат за унапредување на работењето на стопанството. Комората е членка на Меѓународната трговска комора со седиште во Париз, на Асоцијацијата на европските комори со седиште во Брисел, на Асоцијацијата на балканските комори и остварува соработка или е членка на голем број други регионални и меѓународни економски асоцијации. Стопанската комора на Македонија издава разни документи за потребите на сите фирми во државата (сертификати за потекло, АТА карнети, препораки, мислења) и потврдува факти и документи со цел да го олесни движењето на стоки, услуги и на деловни лица.

Регионалната комора во Велес е задолжена за следниве активности:

- да организира и подготвува различни облици на обуки (семинари, работилници и сл.) за потребите на членките на Комората и други заинтересирани субјекти;
- да ги информира членките и другите фирми за обуките кои ќе се одржат во организација на Стопанската комора на Македонија;
- да ги следи актуелните состојби на работење и потреби на членките на Комората и другите субјекти, со цел предлагање на обуки на актуелни теми;
- да подготвува информации, анализи, предлози на акти и други документи од интерес за стопанството од регионот за кој е организирана Регионалната комора;
- да ги следи тековните стопански движења и условите на стопанисување, обработува информациони податоци и предлага мерки за подобрување на условите за стопанисување за регионот;
- да дава предлози за покренување иницијативи за донесување или изменување на законски и други прописи од интерес за стопанството од регионот;
- да остварува редовни контакти со фирмите од регионот, особено во функција на давање соодветна стручна и друга помош;

- го организира или посредува при воспоставување контакти меѓу членките на Комората.

Сојуз на стопански комори (ССК) (www.sojuzkomori.org.mk)

Сојуз на стопански комори е независна деловна организација формирана според Законот за коморско работење на РМ. Сојузот на стопански комори на Македонија овозможува пристап до информации, бази на податоци, едукација за претприемништво, правни совети, помага во пронаоѓањето на деловни партнери, известува за домашни и меѓународни тендери, овозможува настапи на саеми, обезбедува информации за извори на финансирање. ССК ги познава условите за соработка и бизнис на сите странски пазари и вмрежена е со економски асоцијации и институции ширум светот. Сојузот го чинат следниве комори: Индустриска комора на Македонија, Градежна комора на Македонија, ИКТ комора на Македонија, Туристичко Угостителска комора на Македонија, Услужна комора на Македонија, Агро Бизнис комора на Македонија, Трговска комора на Македонија, Комора на сметководители на Македонија, Македонска комора за посредување во промет со недвижности, Македонска стопанска комора, Македонско-Кинеска стопанска комора и 7 Регионални стопански комори.

Биро за регионален развој на Македонија (www.brr.gov.mk) е орган во состав на Министерството за локална самоуправа кој ги врши следниве основни работи:

- Подготвува аналитичко документациона основа за изготвување на стратешките и оперативни плански документи за регионален развој;
- Изработува предлог-методологија за изработка на планските документи;
- Подготвува годишни извештаи за имплементација на Акциониот план на Стратегијата;
- Ја изработува предлог-одлуката за критериумите и индикаторите за идентификување на подрачјата со специфични развојни потреби;
- Ја изработува предлог-листата на подрачјата со специфични развојни потреби;
- Ги изработува предлог-критериумите за степенот на развиеност на единиците на локалната самоуправа и регионите;
- Го изработува предлог-актот за класификација на единиците на локалната самоуправа и планските региони според степенот на развиеност;
- Дава стручна помош на ЦРПР при подготовка на програмите за развој на планските региони и вршење на други активности поврзани со регионалниот развој;
- Ги информира засегнатите страни за видовите и обемот на средства и инструменти за поттикнување на регионалниот развој;

- Воспоставува и се грижи за информацискиот систем за регионалниот развој во соработка со Државниот завод за статистика;
- Врши и други работи од областа на регионалниот развој утврдени со закон.

Бирото за регионален развој има за цел остварување на рамномерен и одржлив развој на целата територија на Република Македонија, заснован врз моделот на полицентричен развој, како и намалување на диспаратите во рамките на планските региони и подигнување на квалитетот на живот на сите граѓани.

Агенција за промоција и поддршка на туризмот - АППТ (www.tourismmacedonia.gov.mk) е владина организација чија основна функција е промоција на туристичките ресурси и капацитети на Република Македонија на меѓународно ниво. Со основна цел привлекување туристи во Р. Македонија како уникатна туристичка дестинација, агенцијата има започнато со проекти и кампањи финансирани од Владата на Р. Македонија.

Главни надлежностите на Агенцијата за промоција и поддршка на туризмот се:

- Активно унапредување и промоција на туризмот и професионално презентирање на сите сегменти и региони од туристичката понуда, како и изготвување на анализа за потенцијалите на домашниот и странскиот туристички пазар;
- Подготвување и реализација на програмата и обезбедување информативен пропаганден материјал за промоција и поддршка на туристичките вредности;
- Формирање и развивање единствен туристичко-информативен систем и негово поврзување со други информативни системи;
- Активно промовирање на вкупниот туристички потенцијал на Република Македонија во земјата и во странство и соработување со светски познати туроператори за привлекување на што поголем број туристи;
- Поттикнување и координирање на сите туристички организации, комори, асоцијации, здруженија и МСП од областа на туризмот и угостителството со цел унапредување и промоција на туризмот;
- Иницирање и насочување меѓуопштинска, регионална и меѓународна соработка за промоција на туризмот;
- Учествува во привлекување инвестиции во туризмот во Р. Македонија.

Бизнис конфедерација на Македонија (www.bcm.mk)

Бизнис Конфедерација на Македонија е независно, невладино, непрофитно, доброволно деловно здружение на асоцијации, претпријатија и поединци кои стопанисуваат во земјата, заинтересирани за промовирање на економскиот и социјален развој на земјата. Таа ги артикулира и поддржува интересите на бизнисите преку заедничко застапување и превземање на активности за нивно поврзување, има улога на катализатор за привлекување на потенцијални инвеститори од ЕУ. Активностите на Бизнис Конфедерација на Македонија вклучуваат:

- Лобирање и претставување на интересите на членовите на ниво на Влада и Синдикатите, како и на европско ниво, во однос на европските институции и организации;
- Обезбедување на информации и советодавни услуги на членовите на бизнис заедницата за прашања од заеднички интерес (оданочување, работна сила, обуки, правна регулатива за индустријата, заштита на животната средина, пропаганда и истражување на пазарот);
- Подготовка и промоција на аргументирани предлози пред Владата и Делегацијата на ЕУ за разни прашања од областа на бизнисот и општествено одговорни практики, со цел да помогне за економскиот и социјалниот развој на земјата;
- Создавање можности за полесно деловно поврзување со компании од ЕУ и од трети земји (организирање разни социјални манифестации, просперититени можности за европската и локалната бизнис заедница);
- Асистирање на претпријатијата (членови и други правни лица) за воспоставување на корисни деловни контакти и обезбедување информации за деловните партнери во земјата и во Европа.

VII. Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе

7.1. SWOT Анализа за општина Свети Николе

Со цел правилно насочување на локалниот економски развој на општина Свети Николе од голема важност е и детерминирањето на силните и слабите страни, можностите и заканите за општина Свети Николе, со цел успешна реализација на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2017-2021]. За таа цел, за време на дескриптивната анализа беше направено сумирање на силните и слабите страни, заканите и потенцијалните можности на општина Свети Николе и прегледот на истите е даден во табелата подолу:

SWOT АНАЛИЗА ЗА ОПШТИНА СВЕТИ НИКОЛЕ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одлична географска позиционираност; ➤ Одлична патна и сообраќајна инфраструктура; ➤ Поволни климатски услови за одгледување на житни, раноградинарски, индустриски култури и винова лоза; ➤ Расположливи површини со обработливо земјоделско земјиште погодно за одгледување на житни, раноградинарски, индустриски култури и винова лоза, ➤ Висока развиеност на земјоделството и преработувачката индустрија; ➤ Расположливи површини со пасишта, погодни за развој на сточарството: овчарство, говедарство, свињарство, живинарство и пчеларство; ➤ Воспоставена инфраструктура (електрична енергија, водовод, атмосферска и фекална канализација, телефонија и интернет); ➤ Успешно спроведени проекти за економски развој на територија на општина Свети Николе; ➤ Одлична соработка со национални институции и министерства; ➤ Одлична соработка со интернационални институции и донатори како УНДП, ГИЗ РЕД, УСАИД; ➤ Високо квалификувана и професионална работна сила; ➤ Еколошки чиста и незагадена општина; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Низок прираст на населението во општина Свети Николе; ➤ Недостиг на пречистителни станици во општината; ➤ Несоодветно депонирање на цврстиот отпад; ➤ Висока стапка на невработеност; ➤ Недостиг на јавен превоз во општината; ➤ Недостиг на јавен превоз кон околните општини на општина Свети Николе; ➤ Застареност на канализационата и водоводната мрежа; ➤ Непостоење на агроберза за продажба на земјоделски производи на големо; ➤ Недоволна организираност на земјоделско производство и непланско земјоделско производство; ➤ Недоволна организираност на приватниот сектор во општината; ➤ Мал број на новоосновани микро, мали и средни компании на годишно ниво; ➤ Застарена локална патна инфраструктура; ➤ Недоволно квалитетна електрична дистрибутивна мрежа во руралните населби; ➤ Мал број на спортски и културни објекти (сали, стадиони, културни домови, театри)

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Општина богата со културно, археолошко и историско наследство; ➤ Квалификувана локална самоуправа подготвена да се соочи со модерните предизвици; ➤ Развиен граѓански сектор со голем број на непрофитни организации кои активно функционираат во граѓанското општество; ➤ Поволни услови за воспоставување на странски инвестиции; ➤ Одлична соработка со околните општини (Штип, Велес и Куманово) како и одлична регионална соработка со сите општини од Вардарскиот плански регион; ➤ Добра покриеност со урбанистички планови ➤ Одлични локации за иден развој на индустријата. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Слаба финансиска и економска моќ на жителите на општината.
<p>МОЖНОСТИ</p>	<p>ЗАКАНИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Поврзување со главниот град на Р. Македонија преку автопатот Штип – Свети Николе – Миладиновци – Скопје; ➤ Можност за воспоставување на технолошко индустриска развојна зона; ➤ Можност за развој на останати земјоделски гранки како резултат на одлични климатски услови и расположливите земјоделски површини; ➤ Поволни можности за развој на рурален и селски туризам; ➤ Можности за развој на алтернативен туризам; ➤ Искористување на средства од Европски фондови за локален економски развој; ➤ Спроведени истражувања кои даваат можност за развој на нафтената индустрија во општина Свети Николе; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Тренд на иселување на младите лица од општината заради целокупната економска ситуација во Р. Македонија; ➤ Климатски промени и потенцијална појава на природни непогоди (земјотреси, поплави, пожари и сл.); ➤ Неусогласеност на националните и локални стратегии за развој;

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Одлични услови за искористување на алтернативните извори на енергија ➤ Можност за изградба на ветерници и фотоволтаици (Искористување на природните ресурси во Овче Поле- енергираја на ветерот и сонцето) ➤ Отворање на странски инвестиции со голем број на нови вработувања како резултат на повољните услови за водење бизнис.	
---	--

Извршената анализа на силните и слабите страни на општина Свети Николе укажа на постоењето на голем број на силни страни во општината, силни страни кои претставуваат одлична перспектива за понатамошен економски развој на општина Свети Николе. Самата општина има одлична географска позиционираност и е лоцирана во средишниот дел на Р. Македонија, односно во Вардарскиот плански регион. Општина Свети Николе е одалечена само педесетина километри од најголемата општина во Р. Македонија – општина Куманово и околу седумдесетина километри од главниот град на Р. Македонија, градот Скопје. Општината е лоцирана на стотина километри од граничните премини со Р. Србија и Р. Бугарија, а според последната класификација на регионите, општина Свети Николе припаѓа на Вардарскиот плански регион што и овозможува прекугранична соработка со Р. Грција.

Одличната патна и сообраќајна инфраструктура само ќе биде подобрена со комплетирањето на автопатот Штип – Свети Николе – Миладиновци – Скопје кој ќе овозможи поврзаност со главниот град и пристигање во истиот за помалку од половина час.

Општина Свети Николе има поволни климатски услови за одгледување на житни, раноградинарски, индустриски култури и винова лоза и тоа на големите расположливи површини со обработливо земјоделско земјиште погодно за одгледување на овие култури. Голем дел од населението од оваа општина (посебно жителите на руралните населби во општината) се занимаваа со земјоделско производство кое има висок степен на развиеност во оваа општина. Општината располага и со големи површини со пасишта, погодни за развој на сточарството: овчарство, говедарство, свињарство, живинарство и пчеларство.

Свети Николе има воспоставена инфраструктура (електрична енергија, водовод, атмосферска канализација, фекална канализација, телефонија и интернет) и претставува еколошки чиста и незагадена општина, богата со културно, археолошко и историско наследство.

Силна страна за понатамошниот економски развој на општина Свети Николе претставува и високо квалификуваната и професионална работна сила. Општината има голем процент на високо квалификуван кадар кој е компјутерски писмен и зборува странски јазици, што заедно со воспоставените одлични услови за потенцијалните странски инвеститори ја прават оваа општина како исклучително поволна дестинација за странски инвестиции.

Во локалната самоуправа има вработено голем број на квалификувани и професионални работници кои континуирано работат на планот на економскиот развој и напредок на општина Свети Николе. Локалната самоуправа има спроведено голем број на проекти за економски

развој на територија на општина Свети Николе при што е воспоставена одлична соработка со националните институции и министерства, како и со интернационални институции и донори (УНДП, ГИЗ РЕД, УСАИД) кои често се јавуваат како подржувачи и финансиски помагатели на голем број на проекти имплементирани во и за општина Свети Николе.

Јака страна за континуираниот економски развој на општината е и развиениот граѓански сектор со голем број на непрофитни организации кои активно функционираат во граѓанското општество. Овие невладини и непрофитни здруженија на граѓани континуирано имплементираат проекти и проектни активности кои имаат за цел економски развој на општина Свети Николе и подобрување на условите за живот во самата општина. Локалната самоуправа на општина Свети Николе има одлична соработка со овие организации и континуирано се јавува како подржувач и партнер при имплементацијата на нивните проекти и проектни активности.

Локалната самоуправа има остварено и одлична соработка со околните општини (Штип, Велес и Куманово) како и одлична регионална соработка со сите општини од Вардарскиот плански регион која во голема мера го помага економскиот развој на општината и подобрувањето на условите за живот на нејзините жители.

Низок прираст на населението и висока стапка на невработеност во општина Свети Николе се главните детектирани слаби страни кои би можеле да го попречат понатамошниот економски напредок на општината. Во поглед на стапката на невработеност може да се заклучи дека во изминатите години во општина Свети Николе е забележлив напредок, што секако е резултат на позитивните мерки на Владата на Р. Македонија преку активните мерки и политики за намалување на невработеноста и создавањето на поволна деловна клима за привлекување на странски инвестиции. Недостигот на пречистителни станици во општината, несоодветното депонирање на цврстиот отпад и застареноста на канализационата и водоводната мрежа се исто така слаби страни утврдени преку SWOT анализата, но локалната самоуправа во општина Свети Николе континуирано превзема мерки за нивно надминување.

Недоволна организираност на земјоделското производство и непланското земјоделско производство претставуваат слаба страна за земјоделскиот сектор во општина Свети Николе и реалност е дека мора да бидат превземени мерки и активности со цел надминување на овие слабости. Слабата финансиска и економска моќ на жителите на општината е последната детектирана слаба страна преку оваа анализа, но очекувањата на сите во општината се дека

изградбата на претходно наведениот автопат до град Скопје во голема мера ќе помогне во зајакнување на финансиската и економската моќ на жителите на општина Свети Николе.

Спроведената SWOT анализа на општина Свети Николе укажа и на постоење на голем број на идни можности за економски развој на самата општината, можности кои претставуваат одлична перспектива за понатамошниот развој на општината. Овие можности вклучуваат:

- ❖ Поврзување со главниот град на Р. Македонија преку автопатот Штип – Свети Николе – Миладиновци – Скопје. Самиот автопат е во финална фаза на изградба и неговото пуштање во употреба во текот на 2017/2018 година ќе овозможи директно поврзување на општина Свети Николе со административниот, економскиот и културниот центар на Р. Македонија – градот Скопје.
- ❖ Планирана изградба на карго аеродром во непосредна близина. Карго аеродромот ќе биде изграден на локација помеѓу Свети Николе и Штип и близината на општината до овој карго аеродром ќе претставува одлична можност за понатамошен развој на индустријата.
- ❖ Можност за воспоставување на технолошко индустриска развојна зона во општина Свети Николе – ТИРЗ кој ќе овозможи привлекување на голем број на странски инвестиции, со што ќе се намали стапката на невработеност во општината и ќе се зголеми економскиот раст во неа.
- ❖ Можност за развој на останати земјоделски гранки како резултат на одличните климатски услови и расположливите земјоделски површини.
- ❖ Поволни можности за развој на рурален и селски туризам. Општина Свети Николе има голем број на традиционални рурални средини кои нудат перспектива (со нивно уредување) за развој на руралниот и селскиот туризам.
- ❖ Можности за развој на алтернативен туризам.
- ❖ Искористување на средства од Европски фондови за локален економски развој. Локалната самоуправа во општина Свети Николе има големо искуство во искористување на Европски фондови, тренд кој ќе продолжи и во следните неколку години, а ќе придонесе кон локален економски развој на Свети Николе.
- ❖ Спроведени истражувања кои даваат можност за развој на нафтената индустрија во општина Свети Николе.
- ❖ Одлични услови за искористување на алтернативните извори на енергија.
- ❖ Можност за изградба на ветерници и фотоволтаици (Искористување на природните ресурси во Овче Поле- енергијата на ветерот и сонцето).

- ❖ Отворање на странски инвестиции со голем број на нови вработувања како резултат на повољните услови за водење бизнис.

Земено севкупно спроведената SWOT анализа покажа дека општина Свети Николе е мала општина со огромна перспектива за економски и културен развој. Активностите кои треба да се превземат во периодот кој следува ќе бидат насочени кон развој на поедините индустриски гранки во општина и кон подобрување на условите за живот на жителите на Свети Николе.

7.2. Цели на Стратегијата за локален економски развој на општина Свети Николе

Основни цели на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022] се:

- Подобрување на животните услови на граѓаните на општина Свети Николе преку предлагање и превземање на низа активности кои би ја подобриле целокупната состојба во општината;
- Зајакнување на капацитетите на приватниот сектор од општина Свети Николе, обезбедување информации кои ќе придонесат кон остварување подобрен пристап до финансиски и нефинансиски услуги за компаниите од општината, како и обезбедување поддршка и помош во организацискиот развој на компаниите од регионот, имплементација на активности за зајакнување на капацитетите на бизнис секторот;
- Покренување на процес во кој Локалната самоуправа во општина Свети Николе ќе понуди поприфатливи и посоодветни мерки и активности кои ќе го унапредат животот на жителите и граѓаните на општина Свети Николе и ќе овозможат подобрување на деловната клима во општината.

7.3. Визија и мисија на општина Свети Николе

Општина Свети Николе е заедница на заедниците, секоја со уникатна историја која ги претставува различните културни потекла и мешавина на градските, приградските и руралните можности. Жителите на општина Свети Николе уживаат во здрав начин на живот преку неограничениот пристап до природните убавини на нашата општина, богатото културно-историското наследство, беспрекорната животна средина и високо квалитетните услуги кои нашата локална самоуправа ги нуди на нејзините жители. Општина Свети Николе е прогресивна заедница со одржлив раст и развој, економија насочена кон поддршка на приватниот сектор и стимулирање на претприемништвото. Нашиот успех е изграден на силна работна етика и продуктивни работни односи со нашата заедница и регионални партнери.

Визија на општина Свети Николе

Општина Свети Николе е современо и квалитетно место за живеење за локалното население во сите сфери на општествениот живот и основен двигател за напреден и одржлив социо-економски и културен развој во регионот и пошироко.

Мисија на општина Свети Николе:

Обезбедување на сите неопходни услови за современо и високо квалитетно место на живеење за сегашното и идно локално население на општина Свети Николе.

Мисија на тимот од Локалната Самоуправа во општина Свети Николе е остварување тимска работа со цел креирање и имплементирање на стратегии, програми и активности потребни за остварување на мисијата и визијата на општина Свети Николе.

VIII. Акциски план на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022]

8.1. Анализа на спроведено истражување

Пред дефинирањето на активностите и приоритетните мерки во рамките на Акцискиот план на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022] беше спроведено теренско истражување на примерок од 120 жители на општина Свети Николе. Во истражувањето беа вклучени 63 жени и 57 мажи со адекватна застапеност на сите возрастни категории.

Првата група прашања во истражувањето се однесуваа на нивото на задоволство на жителите од општината во неколку аспекти. Анализираниите податоци покажаа дека:

- 53% од испитаниците имаат добро мислење за општина Свети Николе во поглед на природната средина, односно опкружувањето. 29% од испитаниците имаат многу добро мислење за општината по ова прашање, додека само 18% имаат лошо мислење за општина Свети Николе во поглед на природна средината / опкружувањето.
- 49% од жителите на општината сметаат дека квалитетот на комуналните услуги во општината е добар, додека 33% сметаат дека истиот е лош.
- 68 од испитаниците (57%) сметаат дека јавните установи во општината имаат добро ниво на опременост, додека пак 27% сметаат дека нивото на опременост на јавните установи е лошо.
- 54% од испитаниците се задоволни од нивото на развој на локалната економија, а 36% од испитаниците сметаат дека е лошо моменталното ниво на развој на локалната економија.
- 65 испитаници (54%) сметаат дека е добар начинот на кој се управува со општина Свети Николе, додека пак 30% од испитаниците сметаат дека е лош начинот на управување со општината.

Добиените податоци за нивото на задоволство на жителите на општина Свети Николе од општината покажуваат дека во периодот кој следува потребно е превземање на активности кои ќе го подобрат квалитетот на комунални услуги во општината, активности кои ќе го

подобрат начинот на управување со општината и активности кои ќе овозможат зголемување на нивото на развој на локалната економија.

65% од испитаниците сметаат дека вклученоста на локалната самоуправа во економскиот развој е добра, 10% сметаат дека е многу добра, додека 25% од испитаниците сметаат дека вклученоста на локалната самоуправа во економскиот развој е лоша.

Следната група на прашања од спроведеното истражување овозможи идентификување на областите кои се најголеми проблеми во општина Свети Николе. Притоа беа издвоени следните области:

- Индустија (57% од испитаниците сметаат дека општината има многу сериозен проблем со оваа област);
- Здравство (46% од испитаниците сметаат дека општината има многу сериозен проблем со оваа област);
- Заштита на животната средина (58% од испитаниците сметаат дека општината има сериозен проблем со оваа област);
- Спорт (53% од испитаниците сметаат дека општината има сериозен проблем со оваа област);
- Домување (52% од испитаниците сметаат дека општината има сериозен проблем со оваа област);
- Култура (52% од испитаниците сметаат дека општината има сериозен проблем со оваа област);
- Образование (47% од испитаниците сметаат дека општината има сериозен проблем со оваа област);
- Комунални услуги (43% од испитаниците сметаат дека општината има сериозен проблем со оваа област);

Мислењето на најголемиот дел од испитаниците е дека локалната самоуправа треба да генерира средства за поттикнување на економскиот раст и развој од буџетот на локалната самоуправа и државниот буџет, додека пак помал дел од испитаниците сметаат дека средства треба да се изнајдат од домашниот приватен сектор и надворешни финансиски и нефинансиски институции (ММФ, Светска Банка).

Следниот сет прашања понуди одговори за мислењето на жителите на општина Свети Николе за областите кои тие сметаат дека се најзначајни за економскиот развој и можностите за вработување. Во поглед на економскиот развој испитаниците ги истакнаа следниве области како најзначајни за економскиот развој:

- Транспорт - 72% од испитаниците сметаат дека оваа област има огромно значење за економскиот развој;
- Туризам - 59% од испитаниците сметаат дека оваа област има огромно значење за економскиот развој;
- Земјоделие - 57% од испитаниците сметаат дека оваа област има огромно значење за економскиот развој;
- Традиционални занаети - 57% од испитаниците сметаат дека оваа област има огромно значење за економскиот развој;
- Трговија - 54% од испитаниците сметаат дека оваа област има огромно значење за економскиот развој.

Во поглед на можностите за вработување испитаниците ги истакнаа следниве области како најзначајни:

- Градежништво - 70% од испитаниците сметаат дека оваа област има големо значење за создавањето на можности за вработување;
- Јавни услуги - 67% од испитаниците сметаат дека оваа област има големо значење за создавањето на можности за вработување;
- Индустрија - 52% од испитаниците сметаат дека оваа област има големо значење за создавањето на можности за вработување.

Последниот сет на прашања понуди информации за мислењето на жителите на општина Свети Николе за областите кои би можеле да го поттикнат економскиот развој на општина Свети Николе. Притоа како најважни области за економскиот развој на општина Свети Николе беа истакнати:

- Преработка на традиционални производи (44% од испитаниците сметаат дека оваа област е најважна за економскиот развој);
- Лозарство (42% од испитаниците сметаат дека оваа област е најважна за економскиот развој);

- Преработка на животински производи (38% од испитаниците сметаат дека оваа област е најважна за економскиот развој);
- Сточарство (31% од испитаниците сметаат дека оваа област е најважна за економскиот развој);
- Овоштарство (28% од испитаниците сметаат дека оваа област е најважна за економскиот развој);
- Големопродажба (19% од испитаниците сметаат дека оваа област е најважна за економскиот развој);
- Градинарство (19% од испитаниците сметаат дека оваа област е најважна за економскиот развој);

8.2. Приоритетни мерки на Акциски план на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022]

Акцискиот план на Стратегијата за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022] вклучува приоритетни мерки и активности кои имаат за цел успешно имплементирање на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе. Овој Акциски план е составен дел од *Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022]* и е создаден врз основа на спроведеното:

- ✓ Деск истражување кое вклучи преглед на информации и извори на информации (програми, акциони планови, комуникациски стратегии изготвени во/за општина Свети Николе и Вардарскиот плански регион, како и регионални и национални студии, закони и законски акти кои важат за територијата на Р. Македонија);
- ✓ Теренско истражување на случајно избран примерок од 120 жители на општина Свети Николе. Теренското истражување беше спроведено во месец Септември, 2016 година и опфати примерок составен од најразлични категории на жители на општина Свети Николе, со подеднаква застапеност на лица од машки и женски пол, вработени и невработени жители на општината, жители на урбаните и руралните делови од Свети Николе.

Главна цел на Акцискиот план на Стратегијата за локален економски развој на општина Свети Николе [2017-2021] е дефинирање на приоритетни мерки, цели и активности кои ќе помогнат во имплементирањето на Стратегијата за ЛЕР. Дефинираните приоритетни мерки, цели и активности се развиени во согласност со СМАРТ принципот, односно дефинираните приоритетни мерки и активности се:

С (Specific / Дефинирани)	Секоја приоритетна мерка од овој Акциски план има дефинирани специфични активности кои придонесуваат кон остварување на истата и ќе помогнат во спроведувањето на Стратегија за ЛЕР на о. Св. Николе [2017-2021]
М (Measurable / Мерливи)	Остварувањето на секоја предвидена активност во рамките на приоритетните мерки е директно поврзано со мерливи индикатори кои ќе помогнат во мерењето на реализираноста на секоја поединечна активност
А (Achievable / Остварливи)	Дефинираните приоритетни мерки и активности во рамки на нив се остварливи и се во согласност со детерминираните потреби на жителите на општина Свети Николе.
Р (Realistic / Реални)	Дефинираните приоритетни мерки и активности на Акцискиот план на Стратегија за ЛЕР на о. Св. Николе [2017-2021] се поставени согласно тековните реални потреби на жителите на општината, тековни релевантни стратешки документи, капацитетите на човечките и останати потребни ресурси за нивна имплементација.

T (Time-Based / Утврдени - со точно утврден рок)	Секоја поединечна активност во приоритетните мерки е зададена со утврден временски рок за нејзина имплементација.
--	--

8.3. Предлог активности во рамки на Акциски план на Стратегија за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022]

I Стратешка цел: Унапредување на земјоделието и земјоделското производство во општина Свети Николе

Специфична цел 1.1:

Унапредување на капацитетите на земјоделците и сточарите од општина Свети Николе

Активност 1.1.1:	Имплементација на серија обуки (основни и напредни) за земјоделци;
Активност 1.1.2:	Имплементација на серија обуки (основни и напредни) за сточари;
Активност 1.1.3:	Организираны посети на саеми за земјоделски и сточарски производи;
Активност 1.1.4:	Едукација на земјоделци за предности на систем за наводнување „капка по капка“ и изнаоѓање на извори на финансии за воведување на системот „капка по капка“;
Активност 1.1.5:	Пренасочување на дел од текот на река Пчиња и изградба на каскадни брани за наводнување.

Резултати:

- Одржани најмалку 3 основни и 1 напредна обука за земјоделци;
- Одржани најмалку 3 основни и 1 напредна обука за лица сточари;
- Организираны најмалку 2 посети на саеми за земјоделци и сточари;
- Организираны 2 едукативни работилници за системот за наводнување „капка по капка“ и изнаоѓање на најмалку 1 извор на финансии за воведување на системот;
- Обучени најмалку 10 лица кои се занимаваат со земјоделие, од нив 50% жени;
- Обучени најмалку 10 лица кои се занимаваат со сточарство, од нив 50% жени;
- Однесени најмалку 20 земјоделци и сточари на саем, од нив 50% жени;
- Обучени најмалку 30 учесници на обуките, од нив 50% жени;
- Изградена најмалку 1 каскадна брана за наводнување.

Носител на активност: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018 - 2022

Специфична цел 1.2:

Заштита на овчеполска овца и производи изработени од овчеполска волна

Активност 1.2.1:	Имплементирање на промотивна кампања за промоција на овчеполска овца и производи изработени од овчеполска волна.
Активност 1.2.2:	Покренување на постапка за заштита на географска област „Овче Поле“ и на производи произведени во географска област „Овче Поле“
Активност 1.2.3:	Имплементација на серија од 4 обуки за економски бенефити од заштита на овчеполска овца и продажба на производи од неа;

Резултати:

Имплементирана 1 промотивна кампања за промоција на овчеполска овца и производи изработени од овчеполска волна;

Опфатени најмалку 50% жени со процесот на креирање и избор на лого/заштитно обележје и имплементација на кампањата;

Поднесено барање за заштита на географска област „Овче Поле“ и започната постапка за заштита;

Поднесени барања за заштита на најмалку 3 производи произведени во географска област „Овче Поле“ и започната постапка за нивна заштита;

Имплементирани 4 обуки/работилници за економски бенефити од заштита на овчеполска овца и продажба на производи од неа;

Опфатени најмалку 20 сточари со обуките, од кои 50% жени.

Носител на активности: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018 - 2022

Специфична цел 1.3:

Стимулирање на заедничка понуда на земјоделски и сточарски производи од општина Свети Николе

Активност 1.3.1:	Формирање на општински Центар за заедничка понуда на земјоделски и сточарски производи;
Активност 1.3.2:	Отворање на Откупен центар за земјоделски и сточарски производи;
Активност 1.3.3:	Формирање на кластер на одгледувачи на овчеполска овца и/или производители на предмети од овча волна и кожа;
Активност 1.3.4:	Едукација на земјоделците и сточарите од општина Свети Николе за важноста и бенефитите од заедничка понуда на земјоделски и сточарски производи од општина Свети Николе и заеднички настап на пазарот;
Активност 1.3.5:	Организирање на саем на земјоделски, сточарски производи, производи од овчеполско јагнешко месо и други локални обележја на Денот на општината;
Активност 1.3.6:	Имплементирање на национална промотивна кампања за квалитетот на земјоделски и сточарски производи од општина Свети Николе

Резултати:

Формиран 1 општински Центар за заедничка понуда на земјоделски и сточарски производи;

Отворен Откупен центар за земјоделски и сточарски производи;

Формиран Кластер на одгледувачи на овчеполска овца и/или производители на предмети од овча волна и кожа;

Спроведена едукација на најмалку 30 лица кои се занимаваат со земјоделе, од кои 50% жени и 20 лица кои се занимаваат со сточарство, од кои 50% жени за важноста и бенефитите од заедничка понуда на земјоделски и сточарски производи од општина Св. Николе и заеднички настап на пазарот;

Организирани 5 Саеми на земјоделски, сточарски производи, производи од овчеполско јагнешко месо и други локални обележја на денот на општината;

Имплементирана 1 национална промотивна кампања за квалитетот на земјоделските и сточарските производи од општина Свети Николе.

Носител на активности: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018 - 2022

Специфична цел 1.4:

Освојување на нови пазари преку организирано, стандардизирано и конкурентно производство на агро-индустриски производи

Активност 1.4.1:	Изработка на физибилити студија за планско земјоделско производство во општина Св. Николе;
Активност 1.4.2:	Истражување на пазар со цел детектирање на нови пазари за пласман на земјоделски производи од општина Св. Николе;
Активност 1.4.3:	Изработка на веб страна за промоција на земјоделските и сточарските производи од општина Св. Николе;
Активност 1.4.4:	Организирање на Б2Б средби со претставници од агро-индустрија од други држави;
Активност 1.4.5:	Изработка на веб портал за онлајн продажба на земјоделски производи од општина Свети Николе;
Активност 1.4.6:	Изработка на физибилити студија за одгледување на растенија за фармацевтска индустрија во општина Св. Николе.

Резултати:

Изработена 1 физибилити Студија за планско земјоделско производство во општина Св. Николе;

Извршено најмалку 1 истражување на пазар со цел детектирање нови пазари за пласман на земјоделски производи од општина Св. Николе;

Изработка на 1 веб страна за промоција на земјоделските и сточарските производи од општина Св. Николе

Организирани 5 Б2Б средби со претставници од агро-индустрија од други држави (1 Б2Б средба годишно);

Изработен и пуштен во употреба 1 веб портал за онлајн продажба на земјоделски производи од општина Свети Николе;

Изработена 1 физибилити Студија за одгледување на растенија за фармацевтска индустрија во општина Св. Николе.

Носител на активности: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018 - 2022

II Стратешка цел: Подобрување на позицијата на општина Свети Николе во поглед на туризмот

Специфична цел 2.1:

Поставување на општина Свети Николе на туристичките мапи

Активност 2.1.1:	Промоција на туристички капацитети на општина Свети Николе;
Активност 2.1.2:	Промоција на културното наследство од Светиниколскиот регион;
Активност 2.1.3:	Изготвување на веб страна за туристички капацитети и културно наследство на општина Св. Николе;
Активност 2.1.4:	Средување на патеките до туристичките локалитети и културни знаменитости во општина Св. Николе;
Активност 2.1.5:	Означување (поставување патокази), осветлување и обезбедување на туристичките локалитети и културни знаменитости во општина Свети Николе;
Активност 2.1.6:	Изработка на туристичка мапа на општина Свети Николе;
Активност 2.1.7:	Дизајн и печатење на репрезентативен промотивен материјал за туристичките локалитети и културни знаменитости во општина Свети Николе;
Активност 2.1.8:	Имплементација на промотивна кампања за Била Зора на национално ниво и ниво на Западен Балкан;
Активност 2.1.9:	Воспоставување на туристичко информативно биро во општина Св. Николе;
Активност 2.1.10:	Преадаптација на училишната зграда во с. Кнежје за туристички намени;
Активност 2.1.11:	Создавање на услови за развој на рурален ловен и риболовен туризам во општина Свети Николе;
Активност 2.1.12:	Адаптација на стари куќи во општина Свети Николе како туристички обележја - музеи;
Активност 2.1.13:	Доставување на електрична енергија до археолошкиот локалитет Била Зора и изградба на земјен паркинг за автобуси.

Резултати: Одржани најмалку 3 промоции на туристичките капацитети на општина Св. Николе пред странски тур оператори;

Одржана најмалку 1 промоција на културното наследство од Светиниколскиот регион на интернационален настан;

Изготвена 1 веб страна за туристички капацитети и културно наследство на општина Св. Николе;

Обновени/асфалтирани/поставен бекатон на најмалку 3 патеки до туристички локалитети и културни знаменитости во општина Св. Николе;

Означени, осветлени и обезбедени најмалку 3 туристички локалитети и културни знаменитости во општина Св. Николе;

Изработена туристичка мапа на општина Свети Николе и нејзино печатење во најмалку 1.000 примероци;

Дизајнирани промотивни материјали за најмалку 5 туристички локалитети и културни знаменитости, со најмалку 1.000 примероци за секој од нив;

Изработени најмалку 5 различни дизајни на релјефни магнети со туристички знаменитости во општина Свети Николе;

Имплементирана 1 промотивна кампања за Била Зора;

Изготвени најмалку 3 промотивни материјали за Била Зора;

Изготвена и континуирано ажурирана 1 веб страна и најмалку 3 профили на социјалните мрежи на локалитетот Била Зора;

Отворено 1 туристичко информативно биро во општина Св. Николе;

Преадаптирана училишна зграда во с. Кнежје за туристички намени и опремени простории за одржување на летни школи, работилници и ноќевања;

Изработена 1 анализа и извршено мапирање на потенцијалите кои можат да се искористат за развој на руралниот ловен и риболовен туризам во општина Свети Николе;

Реконструирана и преадаптирана најмалку 1 стара куќа како туристичка знаменитост - музеј;

Изграден земјен паркинг за автобуси за археолошкиот локалитет Била Зора.

Носител на активности:

општина Свети Николе

Период на имплементација:

2018 - 2022

Специфична цел 2.2:

Создавање на туристички продукти за општина Свети Николе

Активност 2.2.1:	Анализа на тековна состојба во општината во поглед на туристичките потенцијали;
Активност 2.2.2:	Детектирање на локалитети, настани, знаменитости врз основа на кои ќе се градат туристички понуди;
Активност 2.2.3:	Имплементација на серија работилници за дефинирање на елементите на туристичката понуда за општина Св. Николе.

Резултати: Изработена 1 Анализа на тековна состојба во општина Св. Николе во поглед на туристичките потенцијали;

Детектирани најмалку 1 локалитет, најмалку 1 настан и најмалку 1 знаменитост врз основа на кои ќе се градат туристички понуди;

Имплементација на 1 серија работилници за дефинирање на елементите на туристичката понуда за општина Св. Николе;

Вклучени најмалку 50% жени во тимот за изработка на Анализата и при имплементација на работилниците.

Носител на активности: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018 - 2022

Специфична цел 2.3:

Промоција на рурален туризам во општина Свети Николе

Активност 2.3.1:	Мапирање на облици на рурален туризам во општина Св. Николе;
Активност 2.3.2:	Изработка на Студија за рурален туризам во општина Св. Николе;
Активност 2.3.3:	Креирање на туристичка понуда за рурален туризам во општина Св. Николе;
Активност 2.3.4:	Промоција на креираната туристичка понуда за рурален туризам во општина Свети Николе;
Активност 2.3.5:	Имплементација на серија работилници за бенефитите од рурален туризам наменети за жени од рурални средини.

Резултати: Мапирање на најмалку 1 облик на рурален туризам во општина Св. Николе;

Изработена 1 Студија за рурален туризам во општина Св. Николе;

Креирање на најмалку 1 туристичка понуда за рурален туризам во општина Св. Николе;

Организирана најмалку 1 промоција на креираната туристичка понуда за рурален туризам во општина Св. Николе на национално ниво;

Најмалку 50% од членовите во тимовите: за мапирање облик на рурален туризам, креирање на туристичка понуда и промоција на креираната туристичката понуда се жени;

Имплементирани најмалку 2 работилници за бенефитите од руралниот туризам и потенцијалите за рурален туризам во општина Свети Николе, со најмалку 30 жени од рурални средини, учесници на работилниците.

Носител на активности: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018-2022

Специфична цел 2.4:

Заштита на културното наследство преку афирмација на стари обичаи

Активност 2.4.1:	Идентификување на стари обичаи во општина Св. Николе;
Активност 2.4.2:	Презентација на стари локални обичаи преку практични работилници;
Активност 2.4.3:	Обновување на Ликовната академија Ѓуриште.

Резултати: Идентификуван најмалку 1 стар обичај типичен за општина Св. Николе;
Имплементирани најмалку 3 практични работилници за презентација на стари локални обичаи во општина Свети Николе;
Најмалку 50% од членовите во тимовите за идентификување на стари обичаи, организација и имплементација на работилниците се жени;
Организирање на најмалку 1 ликовна колонија во Ликовната академија Ѓуриште на годишно ниво.

Носител на активности: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018-2022

III Стратешка цел : Унапредување на квалитетот на образованието во општина Свети Николе

Специфична цел 3.1:

Намалување на разликата помеѓу понудата на образовните институции и потребите на приватниот сектор

Активност 3.1.1:	Изготвување на гап анализа и Стратегија за премостување на просторот помеѓу понудата на образовните институции и потребите на приватниот сектор во општина Св. Николе;
Активност 3.1.2:	Зголемување на општата вработливост кај долгорочно невработени лица и лица на раб на социјална ексклузија;
Активност 3.1.3:	Професионална ориентација за ученици во завршните одделенија во основно образование;
Активност 3.1.4:	Дизајн и имплементација на бесплатни курсеви / обуки по странски јазици за жителите на општина Св. Николе;
Активност 3.1.5:	Дизајн и имплементација на бесплатни курсеви / обуки по основни и напредни ИТ вештини за жителите на општина Св. Николе;
Активност 3.1.6:	Опременување на лабораториите во средните училишта со потрошен материјал.

Резултати:

Изготвена 1 гап анализа и 1 Стратегија за премостување на просторот помеѓу понудата на образовните институции и потребите на приватниот сектор во општина Св. Николе;

Одржани 2 презентации на наодите од гап анализата на работилници наменети на ученици од 9^{то} одделение и 4^{та} година средно образование;

Изработени досиеа - биланс на компетенции за најмалку 20 долгорочно невработени лица и лица на раб на социјална ексклузија;

Изработени профили на најмалку 100 ученици во завршните одделенија во основно образование и индивидуално советување со секој од нив;

Дизајнирани обуки/курсеви за најмалку 2 странски јазици;

Спроведени најмалку 2 бесплатни курсеви / обуки по странски јазици во општина Св. Николе;

Формирани најмалку 2 групи од по 20 слушатели, од кои 50% се жени;

Доделени најмалку 40 Потврди за поминат курс/обука за странски јазик;

Дизајнирана обука/курс за основни и напредни ИТ вештини;

Спроведени најмалку 2 бесплатни курсеви / обуки по основни и напредни ИТ вештини во општина Св. Николе;

Формирани најмалку 2 групи од по 20 слушатели, од кои 50% жени, на секој од курсевите и доделени најмалку 40 Потврди за поминат курс / обука за основни и напредни ИТ вештини;
Најмалку 2 лаборатории опремени со потрошен материјал.

Носител на активност: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018-2022

Специфична цел 3.2:

Зголемување на квалитетот на соработка помеѓу образовните институции и приватниот сектор

Активност 3.2.1:	Изработка на стандардизиран прашалник за состојбата на компаниите во поглед на работната сила;
Активност 3.2.2:	Изготвување на годишна анализа на резултатите и нивно доставување до образовни институции во општина Свети Николе;
Активност 3.2.3:	Одржување на годишни саеми за образование помеѓу ученици и претставници од приватниот сектор во општината.

Резултати:

Изработен 1 стандардизиран прашалник за состојбата на компаниите во општина Св. Николе во поглед на работната сила;

Изготвена најмалку 1 годишна Анализа на резултатите;

Доставување на Анализата до најмалку 3 образовни институции во општина Св. Николе;

Најмалку 50% од членовите во тимовите за изработка на прашалникот и анализата на резултати се жени;

Одржани 5 саеми за образование, со присуство на најмалку 100 ученици и 20 компании од Свети Николе на секој од саемите.

Носител на активности: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018-2022

Специфична цел 3.3:

Олеснување на пристапот до информации за актуелни повици за учество на програми за мобилност на наставен кадар и ученици и студенти

Активност 3.3.1:	Имплементација на работилница за можностите кои ги нудат програмите за мобилност на наставен кадар и ученици и студенти како и давање насоки за зачленување на страната на Националната агенција за добивање на е-билтени за актуелни повици од областа на мобилност на наставен кадар и млади од општина Св. Николе;
Активност 3.3.2:	Пружање помош на наставниот кадар, ученици и студенти при пополнување на апликациони формулари за мобилност на наставен кадар и ученици.

Резултати: Имплементирани најмалку 5 работилници за можностите кои ги нудат програмите за мобилност на наставен кадар и ученици и студенти како и давање насоки за зачленување на страната на Националната агенција за добивање на е-билтени за актуелни повици од областа на мобилност на наставен кадар и млади од општина Св. Николе;

Најмалку 10 професори и 20 ученици и студенти, од кои 50% жени, присутни на секоја од работилниците;

Пружена помош на најмалку 1 претставник на наставен кадар, најмалку 1 ученик и најмалку 1 студент при пополнување на апликациони формулари за мобилност на наставен кадар и ученици.

Носител на активности: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018-2022

IV Стратешка цел: Унапредување на локалната економија преку локален економски развој

Специфична цел 4.1:

Подобрување на локална инфраструктура

Активност 4.1.1:	Поставување на вентили на водоводната мрежа на помали растојанија во општина Св. Николе;
Активност 4.1.2:	Изработка на финансиска анализа за рестартирање и работење на пречистителна станица во општина Свети Николе;
Активност 4.1.3:	Изготвување на физибилити студија со предлог решенија и финансиски конструкции за издвојување на атмосферска од фекална канализација во општина Свети Николе;
Активност 4.1.4:	Обнова на асфалтот на локални улици и санација на отвори во истите;
Активност 4.1.5:	Подобрување на системот на наводнување во општина Св. Николе;
Активност 4.1.6:	Подигање на квалитетот на јавните услуги во општина Св. Николе.

Резултати:

Поставени најмалку 20 вентили на водоводната мрежа на помали растојанија од постоечките;

Изработена 1 финансиска анализа за рестартирање и работење на пречистителна станица во општина Свети Николе;

Изготвена 1 физибилити студија со предлог решенија и финансиски конструкции за издвојување на атмосферската од фекалната канализација во општина Свети Николе;

Обновени најмалку 10 улици во општина Свети Николе на годишно ниво со поставен нов асфалт и санирани отвори и процепи;

Поставување/обнова на системот на наводнување во општина Св. Николе во должина од најмалку 10 км;

Опремување на најмалку 3 шалтери/канцеларии за јавни услуги со нова опрема;

Имплементација на обука за комуникација со клиенти;

Помината обука од страна на најмалку 20 вработени во јавни институции во општина Св. Николе од кои 50% жени.

Носител на активности: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018-2022

Специфична цел 4.2:

Подобрување на квалитетот на живеење во општина Свети Николе

Активност 4.2.1:	Изградба на велосипедска патека и пешачка патека долж кејот на реката во општина Св. Николе;
Активност 4.2.2:	Изградба на спортски терени во општина Св. Николе;
Активност 4.2.3:	Изградба на дневен центар за интелектуални игри во општина Св. Николе (шах, табла, домино, пинг понг);
Активност 4.2.4:	Активирање на постоечки спортски терени преку нивно обезбедување.

Резултати: Изградена 1 велосипедска патека и 1 пешачка патека во општина Свети Николе;

Изградени најмалку 2 спортски терени во општина Св. Николе;

Пуштен во употреба 1 Дневен центар за интелектуални игри (шах, табла, домино, пинг понг);

Активирани постоечкото тениско и фудбалско игралиште преку номинирање на лица кои ќе се грижат за нивното одржување и безбедност.

Носител на активности: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018-2022

Специфична цел 4.3:

Подобрување на бизнис климата во општина Свети Николе

Активност 4.3.1:	Анализа на деловното опкружување и бизнис климата во о. Св. Николе;
Активност 4.3.2:	Изготвување на Студија за утврдување на неискористени локации и деловни објекти на поранешни претпријатија, задруги во о. Св. Николе;
Активност 4.3.3:	Промотивни активности за унапредување на деловното опкружување во о. Св. Николе;
Активност 4.3.4:	Изградба на карго аеродром во о. Св. Николе;
Активност 4.3.5:	Создавање на услови за креирање на индустриски зони во о. Св. Николе за привлекување на странски инвестиции.

Резултати:	Изработена 1 Анализа на деловното опкружување и бизнис климата во о. Св. Николе; Изготвена 1 Студија за утврдување на неискористени локации и деловни објекти на поранешни претпријатија, задруги во о. Св. Николе; Имплементирани најмалку 3 промотивни кампањи со цел унапредување на деловното опкружување во о. Св. Николе; Изградба на 1 карго аеродром во о. Св. Николе; Изработена 1 Анализа со цел утврдување на потребни услови за креирање на индустриски зони во о. Св. Николе за привлекување на странски инвестиции; Најмалку 50% од членовите во тимовите за изработка на Анализата на деловното опкружување и бизнис климата во о. Св. Николе, Студија за утврдување на неискористени локации и деловни објекти на поранешни претпријатија, задруги во општина Св. Николе и имплементација на промотивни кампањи со цел унапредување на деловното опкружување во општина Св. Николе се жени.
------------	--

Носител на активности: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018-2022

V Стратешка цел: Промоција на претприемништво и поддршка на приватниот сектор во општина Св. Николе

Специфична цел 5.1:

Стимулирање кон самовработување

Активност 5.1.1:	Промоција на мерките на АВРМ и Влада на Р. Македонија за самовработување во општина Св. Николе
Активност 5.1.2:	Имплементација на информативни средби во општина Св. Николе за предностите од самовработувањето
Активност 5.1.3:	Имплементација на серија на обуки за претприемништво и развој на бизнис идеја на локално ниво во општина Свети Николе;
Активност 5.1.4:	Воведување на менторска и советодавна програма за лица кои се одлучиле да започнат сопствен бизнис.

Резултати: Организираны и одржаны најмалку 3 промоции на мерките на АВРМ и Влада на Р. Македонија за самовработување во о. Св. Николе;
Имплементирани најмалку 3 информативни средби во о. Св. Николе за презентирање на предностите од самовработувањето;
Најмалку 50% од присутните на промотивните настани се жени;
Имплементирани најмалку 1 обука годишно на тема претприемништво и развој на бизнис идеја на локално ниво во општина Свети Николе;
Најмалку 15 учесници на секоја од обуките, од нив 50% жени;
Најмалку 5 менторирани сопственици на бизниси на годишно ниво, од нив 50% жени.

Носител на активности: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018-2022

Специфична цел 5.2:

Промоција и охрабрување на женско претприемништво

Активност 5.2.1:	Промоција на женското претприемништво во општина Св. Николе;
Активност 5.2.2:	Организирање на вмрежување помеѓу млади жени (жителки на Св. Николе) и успешни жени претприемачи;
Активност 5.2.3:	Организирање обука за претприемништво наменета за жени од Св. Николе;
Активност 5.2.4:	Организирање натпревар за најдобар бизнис план;
Активност 5.2.5:	Организирање обука за претприемништво и водење бизнис во рурални средини;
Активност 5.2.6:	Организирање на манифестација за прогласување на најуспешни жени претприемачи за општина Свети Николе.

Резултати:	Имплементирана најмалку 1 промотивна кампања за женско претприемништво во општина Свети Николе; Организиран 1 настан за вмрежување помеѓу млади жени (жителки на Свети Николе) и успешни жени претприемачи; Организирана најмалку 1 обука за претприемништво наменета на жени од Св. Николе; Организиран најмалку 1 натпревар за најдобар бизнис план за основање и водење бизнис во Св. Николе; Организирани најмалку 2 обуки за претприемништво и водење бизнис во рурални средини; Најмалку 20 жени од рурални средини обучени за претприемништво и водење бизнис во рурални средини; Најмалку 5 организирани манифестации за прогласување на најуспешни жени претприемачи за општина Свети Николе (по 1 на годишно ниво).
------------	---

Носител на активности: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018-2022

Специфична цел 5.3:

Поттикнување на отворање на компании кои се занимаваат со органско производство

Активност 5.3.1:	Имплементација на промотивна кампања за поттикнување на самовработување во дејност органско производство;
Активност 5.3.2:	Организирање на средби помеѓу лица заинтересирани за органско производство и компании кои се занимаваат со продажба на органски производи;
Активност 5.3.3:	Мапирање и заштита на парцели кои исполнуваат критериуми за органско производство;

Резултати: Имплементирана најмалку една (1) промотивна кампања за поттикнување на самовработување во дејноста органско производство; Организирање на средби помеѓу лица заинтересирани за органско производство и компании кои се занимаваат со продажба на органски производи; Опфатени намалку 100 жени со промотивната кампања за поттикнување на самовработување во дејноста органско производство; Најмалку 50% од заинтересираните лица да се занимаваат со органско производство се жени; Мапирани и заштитени најмалку 10 парцели кои исполнуваат критериуми за органско производство;

Носител на активности: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018-2022

Специфична цел 5.4:

Поддршка на занаетчиство и традиционално производство

Активност 5.4.1:	Основање на Занаетчиски претприемачки центар во о. Св. Николе;
Активност 5.4.2:	Поддршка на автентични занаети, Занаетчиско производство и занаетчиски услуги во о. Св. Николе преку субвенционирање;
Активност 5.4.3:	Изготвување на монографија за традиционални занаети од општина Свети Николе;
Активност 5.4.4:	Организирање на курсеви за ракотворби и изготвување на традиционални занаетчиски производи;
Активност 5.4.5:	Организирање на изложба на ракотворби и традиционални занаетчиски производи;
Активност 5.4.6:	Имплементација на серија од информативни и советодавни средби за информирање на занаетчиите со нивните права и обврски.

Резултати: Основан 1 Занаетчиски претприемачки центар во о. Св. Николе;
Поддржани најмалку 2 автентични занаети/занаетчиско производство и занаетчиски услуги типични за о. Св. Николе преку субвенционирање;
Изготвена 1 Монографија за традиционални занаети карактеристични за општина Св. Николе;
Организирани 3 курсеви за ракотворби и изготвување на традиционални занаетчиски производи;
Обучени најмалку 45 учесници, од нив 50% жени;
Организирани 2 изложби на ракотворби и традиционални занаетчиски производи;
Организирани најмалку 2 информативни и советодавни средби за информирање на занаетчиите за нивните права и обврски на годишно ниво, со најмалку 10 занаетчии присутни на секоја од нив.

Носител на активности: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018-2022

Специфична цел 5.5:

Унапредување на капацитетите на МСП од општина Свети Николе

Активност 5.5.1:	Истражување за потребите на компаниите од Св. Николе од поедини стручни профили;
Активност 5.5.2:	Унапредување на продуктивноста на работната сила;
Активност 5.5.3:	Стимулирање кон енергетска ефикасност и користење на природни ресурси како енергенси во јавните институции и приватните капацитети;
Активност 5.5.4:	Стимулирање на воведување на меѓународни стандарди за квалитет во компаниите од Св. Николе;
Активност 5.5.5:	Креирање на дата база на компании од општина Свети Николе.

Резултати:	<p>Имплементирано најмалку 1 истражување за потребите на компаниите од Св. Николе од поедини стручни профили;</p> <p>Најмалку 50% од истражувачкиот тим се жени;</p> <p>Имплементирани најмалку 2 обуки на годишно ниво за зголемување на продуктивноста на вработените, со најмалку 15 вработени присутни на секоја од обуките;</p> <p>Поддржани 6 компании, од кои 50% основани/управувани од жени, во набавка на современа опрема/машини со цел унапредување на продуктивноста на работната сила;</p> <p>Поддржани 6 јавни институции и компании, од кои 50% основани /управувани од жени, во транзиција кон воведување на концептот на енергетска ефикасност и употреба на природни ресурси како енергенси;</p> <p>Имплементирани тренинзи за ISO стандарди, HACCP, HALAL систем со најмалку 15 компании присутни на секој од тренинзите на годишно ниво;</p> <p>Поддржани 6 компании од Св. Николе, од кои 50% основани / управувани од жени при воведување и примена на меѓународни стандарди за квалитет во работењето;</p> <p>Креирана 1 дата база на компании од општина Свети Николе.</p>
------------	---

Носител на активности: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018-2022

VI Стратешка цел: Заштита на животна средина во општина Свети Николе

Специфична цел 6.1:

Одржливо управување со отпадот и природните богатства

Активност 6.1.1:	Изградба на систем за управување со цврст комунален отпад во општина Св. Николе;
Активност 6.1.2:	Унапредување на јавната свест преку едукација на населението во општина Св. Николе за заштита на природните богатства;
Активност 6.1.3:	Заштита на природното наследство преку одржување и обновување на биодиверзитетот во општина Св. Николе;
Активност 6.1.4:	Изготвување на физибилити студија за можност за производство на еко дизел во општина Св. Николе;
Активност 6.1.5:	Истражувања на минерални и термоминерални води во Овчеполието.

Резултати:

Изграден 1 систем за управување со цврст комунален отпад во општина Свети Николе;

Имплементирани 12 еднодневни едукативни настани (4 настани годишно) со цел унапредување на јавната свест кај населението од општина Св. Николе за заштита на природните богатства;

Опфатени најмалку 200 ученици годишно од кои најмалку 50% жени со едукативните настани;

Имплементирана промотивна кампања за заштита и обновување на биодиверзитетот;

Изготвена 1 Студија за заштита на биодиверзитетот во о. Св. Николе;

Имплементирани најмалку 6 обуки за заштита и обновување на биодиверзитетот;

Обучени најмалку 60 лица, од кои 50 % жени, за заштита и обновување на биодиверзитетот;

Изготвена 1 физибилити студија за можност за производство на еко дизел во о. Св. Николе;

Изработено 1 истражување на минерални и термоминерални води во Овчеполието.

Носител на активности: општина Свети Николе

Период на имплементација: 2018-2022

Предлог активностите во рамки на акцискиот план на Стратегијата за локален економски развој на општина Свети Николе [2018-2022] би се реализирале етапно во периодот за кој се однесува Стратегијата [2018-2022] со реализација на најмалку 1 активности од секоја стратешка цел во текот на секоја календарска година.